GVIL. BARCLAYI AMOENIORVM ARTIVM, & MEDICINÆ DOCTORIS,

IVDICIVM,

De Certamine G. EGLISEMMII cum G. BVCHANANO, pro dignitate Paraphraſeos PSALMI CIIII.

NON VIOLANDI MANES.

Adjecta ſunt, EGLISEMMII *ipſum Iudicium, ut editum fuit Londini, typis* Eduardi Aldæi, *ann. Dom.* 1619:

ET

In gratiam ſtudioſæ Iuventutis, ejuſdem Pſalmi elegans paraphraſis THOMÆ RHAEDI.

LONDINI,
Apud GEORGIVM ELDVM,
1620.

REVERENDISS:
IN CHRISTO PATRI,

GEORGIO MONTGOMRÆO
Epiſcopo Midenſi & Clogherenſi,
Conſiliario Regio, Præſuli
doctiſſimo:

IACOBO FVLLARTONO,
interiori in Cubiculo Illuſtriſſimi
Principis Magnæ Britanniæ
primo Nobili:

GVLIELMO ALEXANDRO,
Supplicum Libellorum Magiſtro:

ROBERTO AITONIO,
Annæ feliciſs: m. optimæ Reginæ
Secretario:

*Equitibus digniſſimis, viris litteratiſ-
ſimis, & litteratorum parentibus,
Patriæ luminibus:*

Sylveſter Voluſenus Glaſcuenſis
S. P. D.

EDidit non ita pridem, Reverendiſſime Præſul, ac viri clariſſimi, Geor: Egliſemmius libellum, quem inſcripſit, neſcio an ſatis examinatè, *Poëticum Duellum*. Hoc improbo labore certat de palmâ cum paraphraſi Pſal. CIIII; quâ paraphraſi olim decima Muſa Buchananus tulit laurum de multis gentibus; & laudem à genere humano:

Omnia jam medium fiunt mare.

An non inſaniæ quoddam genus eſt, pocula cum vitula ponere? Egliſemmius huic morbo fecit medicinam ſuaviter, non nemo eleganti carmine: poematis ejus morbos curavit ſalubriter Guil: Barclayus medicinæ Doctor, prorſa oratione. Prius illud, & jucundū medicamentum vidiſtis, & femur fortaſſe præ riſu perculiſtis: alterum jam vobis offero ſeverioris materiæ, & extremum remedium, ferrum atque ignem.

Duo mihi dicenda. Cur ego afferam, & cur vobis. Præſcripſit quidem Guil: Barclayus & miſcuit remedium, ſed ſtatuit ægro non offerre, non proferre in medium. Ego tamen extorſi è manibus nolentis volentis; &, quo ſum animo in patriã, ſubjeci prælo; ut viderent exteri, idem ſolum, quod peperit morbum, parere medicinam. Vobis autem offero, in his criticis, & litterarum morbis, ut verè dicam, protomedicis: quibus patria noſtra debet ob eruditionem, *Monumentum ære perennius*: & ego minimus popularium, omne officium, honorem, cultum. Tu enim ſuſtines, digniſſime Præſul, onus illud Epiſcopatus tanto trium regnorum applauſu, ut glorientur bonæ artes ſe talem patrem; boni mores, talem patronum habere.

Tu prudentiſſime FVLLARTONE:
Flos delibatus populi, Suadæq; medulla,
Quem ſereniſſimus Princeps, altera ſpes & hujus, & alterius orbis, oſtendit digniſſimũ quẽ omnes amemus, colamus.

Tu, Poëtarum Alexander, quem fer-tet in oculis ſi viveret, Buchananus, quẽ tu nunc fers: cui aſſurgeret vetus orche-ſtra Romanorum.

Tu tandem clariſſime Aitoni, cujus cœleſtis ingenii tot radios ſenſit & no-ſtra Scotia, & noſtra Britannia, & no-ſtra, id eſt litteratorum omnium ſolum & mater Gallia; ut neſciam, an tulerit Scotia ſubtiliorem ſubditum, poſt Sco-tum illum cognomine ſubtilem. Cur igitur vobis obtulerim Guil: Barclayi *Iudicium*, ſatis luculenter docere merita veſtra judico. Et quoniam de *Iudicio* ſermo eſt, finiam tribus prætoris verbis, *Do*, *Dico*, *Addico* me & has lituras vobis.

Sed ecce, dum ſic finio, Florentius Voluſenus cognatus & cognominis ille meus, vir quondam multæ politæ, & reconditæ eruditionis, vellit aurem, & admonuit, me debere hanc qualemcũq; Defenſionem Buchanano noſtro amo-ris & officii merito propter monumentũ

perpetuum meritiſſimi viri manibus conſecratum quod hic erigere libuit. Illi valeant, vos vivite.

FLORENTIO VOLVSENO Scoto GEOR. BVCHANANVS.

HIc Muſis Voluſene jaces cariſſime, ripam
Ad Rhodani, terrâ quàm procul à patria.
Hoc meruit virtus tua, tellus quæ foret altrix
Virtutum, ut cineres conderet illa tuos.

D. IACOBO FVLLARTONO, Hero ſuo meritiſſimo.

IVcundum eſt ſervire viro gratóq; probóq;,
Ipſa voluntatem gratia nempe juvat:
Quin juga ferre juvat, ſeu me ultima littora (Thules
Viſere, ſeu rigidos malis adire Getas,
Te ſequar uſq; ; tuis non obſequioſior alter
Imperiis, nec qui ſit mage fidus erit.

G. BARCLAYVS MEDICINÆ DOCTOR GEORGIO EGLISEMMIO Medico Regio, amico ſuo, S. P. D.

PSalmos, materiem publicam, & in medio poſitam, poeticâ paraphraſi expreſſit eleganter Buchananus poeta, ſi temporis, ſi ſermonis ratio habeatur, interioris notæ. Ante eum, idem argumentũ aliquot; poſt eum, plurimi tractaverunt. Nemo tamen inventus eſt, qui auderet palàm cum eo de lauru contendere, præter te, amice Egliſemmi, cuius verſus tàm cupide legi, quam incautè ſcripſiſti: expectabam ab illo ingenii tui arvo molles violas & purpureum Narciſſum: ſed ut video;

Carduus & ſpinis ſurgit paliurus acutis.

Succenſeo, neſcio an dicam, temeritati tuæ; ſed ſuccenſeo tibi, in medio doctorum, in conſpectu doctiſſimi Principis, auſo revocare in arenam iam diu

rude

rude donatum, & quaſi quendam, ut ita loquar, Laniſtam Poëtarum. Tuli, ingenuè fateor, acerbè hoc certamen, & certè ſæpius hæc mecum, Quid dicent cis citráq; Alpes Litterati? Nempe,

Certent & cygnis ululæ, ſit Tityrus Orpheus.

Quis non ſtringet in te calamum? Scotia te perſequetur, cujus fuit proles; Paraſini exſibilabunt, quorum fuit alumnus; Burdegalenſes deridebunt, quos erudivit; Quid te fiet?

Cui neq; apud Danaos uſquā loc⁹: inſuper ipſi Dardanidæ infenſi.

Cenſeo (ut primus omnium eruditorum impetus comprimatur) carmen tuum domi verbis, non dicam verberibus caſtigandum. Sic ſine dolo malo exteri minus duriter te excipient. Hoc officii genus, ego verò, ac lubens ſuſcepi, & tua, & patriæ, & poëtæ cauſſa. Carmen tuum ergo reddā incudi, te, ut decet, & ut debeo, multùm amabo. *Vale.*

AD

AD G. EGLISEMMIUM EPIGRAMMA.

MUltis note diebus, Egliſemmi,
Et annis mihi valdè amate multis:
Habet me malè, non pudet fateri,
Scribendi cacoëthes hujus ævi.
Hoc te crimine liberum putaram,
Donec venerat in manum libellus,
Quo tu præcipuum Triariorum
Ad certamen es auſus evocare.
Sed oh! quot dabis omnibus, quot unis
Dabis Pariſiis, amice, pœnas!
Qui non ſorte, ſed optione, Index,
Pararunt tibi in arce Tullianum.
Ergo opprobria tempori recanta,
Et manus dato manibus Poëtæ:
Aut in carcere quadrupes peribis.

GEOR-

GEORGII EGLISEMMII
DE
BUCHANANAEA CIIII PSALMI POETICA PARAPHRASI
IUDICIUM.

QVisquis Buchanani genium ritè noverit, ejuſdem in Muſas tyrannicæ licentiæ defendendæ gratiâ, proſodiam ab illo exaratam animadvertet; non minùs quàm Hiſtoriam Scotorum ad dialogos de jure regni perperàm confirmandos. Adeò tamen in arte ſua cæcutiit ut erroribus omni excuſatione majoribus nihil ſolidè potuerit unquàm prætendere.

In primis ſyllabam illuſtrium omnium (obſcuriores nil moror) grammaticorum regulis longã, hic inſulſè corripuit, nempè ultimam in *denuò* à nomine (putà *de novo*) deductam.

Se-

Secundò ſolœciſmum turpiter commiſit, his verſibus:

Nevè iterùm immiſſa tellus ſtagnaret ab unda,
Limitibus compreſſa ſuis reſonantia plangit
Littora, præſcriptas metuens tranſcendere metas.

Si enim epithetum (*compreſſa*) attribuat *telluri*, falſam reddit orationem : & ut loquitur *Iulius Scaliger*, ſolœciſmus erit in Philoſophia. Sin attribuat *undæ*, ſolœcon dabit in Grammatica, ſubjectum & ſubſtantivum collocans in obliquo caſu, epithetum in recto Nec licebit ei ſe defendere ſubaudiendo ſubjectum repetitum in recto, ſola enim imperſonalia hoc admittunt.

Tertiò carmina ſolutam potiùs orationem quàm heroici verſus majeſtatem redolentia effudit ibidèm, hæc ſcilicet :

Pollenti ſtabilita manu terra obruta quondam &c
Veliferas circumnant puppes, grandia cete, &c.
Exultant tot monſtra ingentia, & horrida viſu &c

Nec non iſta,

Te tollente animam ſubitò exanimata recurrunt
In cinerẽ, inſpirante animam te denuò, ſurgit, &c.

Et illa,

At verò impietas planè extirpetur ab ima
Radice, & ſcelerũ ſtirps nulla repullulet, ac nos.

Nec

Neo vrgebo admodùm carmina quàm proximè ad ridiculam leoninorum naturam accedentia, quorum medio & penthemimeri finis reſonat. Nam etſi non invenuſta ſit quandoq; literæ unius reſonantia, ut:

Fluctibus ut fuſo ſuper ardua culmina velo,
Item,
Néve iterùm immiſſa tellus ſtagnaret ab unda:

Tamen quò plurium literarum & quò pluribus verſibus hæc reſonantia ſit, eò deformius carmen redditur. An qui venuſtatem aſſequi poteſt, nævis gaudebit ejuſmodi?

Ætheris æternas rector moliris habenas, &c.
Te decor auratis, ambit te gloria pennis, &c.
Littora, præſcriptas metuens trāſcēdere metas, &c
Paſcua, quiq; feris onager ſaxa invia ſylvis, &c.
Tutus ut abſtruſis habitaret echinus in antris, &c.
Ducis ad occiduas conſtanti tramite metas, &c.
Inde ſuperfuſis cuncta involventibus umbris, &c.
Prædator vacuis errare leunculus arvis, &c.
Abditur occultis prædatrix turba cavernis, &c.
Fluctibus immenſas circumplectentia terras, &c.
Squammigera tremulâ per ſtagna liquētia caudâ
Queq; ſuo proprium poſcunt in tempore victū, &c
Et deſolatas gens incolit aurea terras, &c.

Sapiunt

Sapiunt hæc ferè incultū id ſeculū quo ſe-
nes & circulatores rythmicis hexametris uni-
cè delectabantur; cujuſmodi celebratur illud
marmoreæ cathedræ Weſtmōaſterij appenſus

Ni fallat fatum, Scoti quocunq; locatum,
Invenient lapidem, regnare tenentur ibidem.

Quartò coniunctiones, *&*, *atq;*, *que*, *ac*, to-
ties iteratas poſuit, nempe 34. ut nauſeam pari-
ant: *ut dominumq; patremq; & circumfuſum, &*
liquidas, & levibus, flammaq; tonitruq; inq; quiq;
mulcentq; ſylviſq; campoſq; fecundaq; quaq; quaq;
quiq; puroq; & è cœlo, inq; hominumq; boumq;
ſed & aquora, & horrida, atq; adeò, teq; quaq;
& deſolatas, ſuumq; faciliſq; bonuſq; & ſcelerum,
ac nos, dominumq;.

Quintò eliſiones plures, puta 35. in carmi-
ne polito parciùs vſurpandæ ſunt, *Ut ven-*
torum alis, accincta aura, iuſſa accipiant, terra
obruta, inſonuere aura, cernere erat, nève iterùm
immiſſà, ſaxa invia, unde olus, geniale aſſurgat,
quaq; hilarent, quiq; hilaret, ubi implumes, luna
incertos, puroq; accenſum, cuncta involventibus,
patrem expoſcit, monſtra ingentia & horrida, atq;
adeò, à te uno, tollente animam, ſubito exanimata,
in cinerem inſpirante animam, ſuumq; in ſecula,
tantùm ille, nempe illo oblector, ut verò impietas,
planè extirpetur, radice & ſcelerum.

Inter quas omnium duriſſimæ ſunt quæ in

quintum

quintum pedem proximè incidunt, ut

—————— *Terra obruta quondam,*

—————— *Saxa invia ſylvis.*

Sextò congeſſit omnia ſupplementa miſerè laborantis ingenii, *nempe, tùm, tantùm, ſic, undè, indè, tam, tot, tu, te, tibi. His locis, tùm liquidi fontes, tùm fera prorepit, nec tantùm, tantùm ille, ſic pater, ſic eat, tam variis, tam laxo, tot millia, tot monſtra, inde ſitim ſedent, inde pecus, unde olus, inde ſuperfuſis, te rerum, te decor, tu tibi, tu pater, tu timidis, tu lunæ, te patrem, te didis, à te uno, te magnam, te rurſus vultum, te tollente, teq; quæq; &c.* Quæ ab elegantia iterationis poeticæ longè diſtant, ob multorum carminum moram interiectam.

Septimò nugationes, ut *dein rurſus ſole renato*, item, *nullo cum fine per ævum. Patrem, parens, pater, patrem, genitor, pater, & pater optime*, deniq; *patrem.*

Vt phraſium duarum priorum nugationes perſpicuæ reddantur, obſervetur particulam (*re*) in vocum compoſitarum ſtructura idem penitùs deſignare, quod *rurſus*. Ergo *renato* id eſt, *rurſus nato*, proindè cum dixit, *dein rurſus ſole renato*, idem præſtitit ac ſi dixiſſet, *dein rurſus ſole rurſus nato*. Similiter *nullo cum fine*, idem valet quod *per ævum*. Idcircò dùm protulit; *nullo cum fine per ævũ*, ſenſu perinde eſt ac

ſi

ſi protuliſſet, per *evũ per evũ*. Deindè *per evũ*, id eſt, *nullo cũ fine*; quare qui dixerit *nullo cũ fine per evum*, perinde loquetur, ac ſi diceret, *nullo cum fine; nullo cum fine*. Cætera ſeipſis patent.

Quinimò eorundem epithetorum reiteratio & diverſis ſubjectis applicatio exibilanda eſt in tam exiguo poemate. *Per virides cãpos, virides ramos, viridis fæni, viridãtis olivæ, fœcunda ſemina, fœcunda tellus, levibus alis, levibus pennis*.

Octavò reſonantia literarum finalium in vocibus ſimiliter deſinentibus in (a,) indigna eſt erudito poetâ. Vt in hoc poemate aliquotiès, nempe,

Squãmigeræ tremulâ per ſtagna liquentia caudâ.

Item,

Exultant tot monſtra, ingentia & horrida viſu.

Et in æ,

Apparent accinctæ auræ flammæq; miniſtræ.

Nonò integrorum penè verſuum, in aliis authoribus, & in ipſo alibì poſitorum, mutuatio egeſtatem denotat, ut horum:

Ætheris æternas rector moliris habenas,

Item,

Donec ſera rubens accendat lumina veſper.

Deniq; digreſſiones à ſenſu textus & omiſſiones partium textus, minùs rectam arguunt

paraphra-

paraphraſin, ut collatione verſuum cum ſacro codice liquidò conſtabit.

Alia verò plurima Buchanani errata caſtigatione digniſſima, ipſis tyronibus pulverem grammaticum verſantibus obvia, ut *planget*, *ne ſtagnaret*, item *rugitus leunculi*, & ſimilia, lubens prætereo; cuncta hæc limatiſſimo celeberrimæ Pariſienſis Academiæ judicio ſubmittens; hæc enim utriq; noſtrûm benigna fuit parens ſtudiorum.

His peractis obſervatiunculis, de illius & noſtro poemate iudicet qui volet; ſi qui volet, iudicio valet incorrupto.

FINIS.

AD GVLIELMVM BARCLAYVM *Poëtam, Medicum:* PHILOPOETAE SCOTI.

ADmonuit ſi fortè tuum deponere plectrum
Phœbus, & ad medicæ te vocat artis opus;
Hoc facit is metuens proprium ne perdat honorem,
Cùm tanti tua ſit æmula lingua dei.
Sume igitur citharam, cùm ſis jam factus Apollo
Noſter, & invidiam ſperne doloſq́; dei.

Ejuſdem ad *Tho: Rhædum.*

AT periiſſe, tibi tacitas ſi conſtat Amyclas;
Cur tibi Amycleo more perire placet?
Barbita ſi Phœbi taceant, quis barbita laudet?
Aut quis in iis uſus, quidvè leporis erit?
Si prædulce melos tacuiſſet Thracius Orpheus,
Nec fera, nec cœptum ſiſteret amnis iter.
Gemmatas niſi pandat avis Iunonia pennas,
Incaſſum tantas Argus haberet opes.
Tu quoq; Pieridum ſi munera ſacra recondas,
Munera Pieridum deperiiſſe puta.

Ad Geor: Eglisemmium.

TVne ſacros audes infenſâ voce Poëtas
Spernere, Pierio non bene grata choro?
Saxa, feraſq; truces cantu Rhodopeius Orpheus;
Et potuit Stygium perdomuiſſe canem.
Captus Arioniâ Delphin dulcedine vocis,
Illæſum placido tergore vexit onus.
Melliſluo Tyrios Amphion carmine montes
Tranſtulit, & Lyricâ mœnia ſtruxit ope.
At tu ſi pergis vates contemnere, dicam;
Caucaſeis ſaxis, durior eſq; feris.

In eundem.

QVem Galli, Hiſpani, Germana ac Itala tellus
Vincere non poterant, tentat Egliſhemius:
Impar congreſſus, dum Aquilam certare Leoni
Cernimus implumem: mox ſubit inde pudor.

Imparilitas.

Vt ſublime volans tenuem ſecat aëra Falco;
Vt paſcuntur humi Graculus, Anſer, Anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Bucchananus:
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Egliſhemius.

De

De G. Buchanano.

ILLic imperium fore jactavere Quirites,
Eſſet ubi ſedes, Scipio magne, tua.
Illic Pierides, illic erit alma poëſis,
Illic Phœbus erit, quâ Buchananus erat.
Cernis, ut ad Scotos migrent, Helicone relicto,
Laurigera, tanti vatis amore, Dea?
Necquè ullo reditus ſpes ano eſt: ergò vocabo
Scotum, Heliconiaden, anne Caledoniden?

In Eundem.

NOmen ab ore tibi, quia Bucca et lingua lepore
Plena eſt, melliſluis plenaq; verba modis.
Hanc prudens animus doctis conceptibus ornat,
Formatis doctæ Palladis ingenio.
Pallada cũ Phœbo Aonides comitantur, & implent
Cœleſti dono, quæ tua Muſa canit.
Hinc te omnes meritò laudant, celebrantq; canentẽ
Quæ ſemel edideris, dum tua ſcripta legunt.

In Eundem.

DUm Iephten tragico Buchananꝰ ſyrmate veſtit,
Dum Latiâ Iſaiden tangere plectra docet:
Dum caſtis ſic tincta jocis Epigrammata ludit,
Ut metuat palmæ Bilbilis ipſa ſuæ:
Aſpicis ut Clariâ Vates nutritus in Aula,
Nectareos roſeo fundit ab ore ſonos.
Atq; imo Pindum cerebro ſibi condit, & unà
Præcellit venâ Bellerophontis aquas.

Sole, amœnus, æſtuo.

Temeraria EGLISHEMII audacia.

Ongævum, priſciſq́ parem, ſummúq́ poëtam,
(Illius oppoſito nomen in orbe viget)
Imberbis medicus, qui non prius induit arma,
Horrida (quid referã?) Martis ad arma vocat.
Sed fuge: te inſequitur magni levis umbra poëta.
Si ſapis, iſta manu tela tremente cadant.
Dum fugis hanc pleno vocem da pallidus ore,
Imberbi medico parce poëta tuo.

G.S.

BEza, et Turnebus, Scaliger pater, atq; Ioſephus
Te, Buchanane, ſuper ſydera laude locant.
Fruſtrà igitur verbis famam detraxerit ullus
Nec Graio tinctis Auſonióve ſale.
Quid Stephanum referam? Taſtæum? quidve Meliſſum?
Quidve Europa alios quos ſpatioſa tenet?
Queis erit æternùm Buchanani nomen honeſtum,
Fulgens Phœbæis ob meritum titulis.
Hi Buchanano omnes vivo numerantur amici,
Dumq; valuit fœlix reddere dona manu.
At Barclaie manes obitum poſt fidus amicus,
Abſtergens nitido crimina falſa ſtylo.
Nec tantùm egregius ſentit tua munera vates:
Sed cara avertis delecus à patria.
Romulus & Coſſus, vel non Marcellus opimis
Ornati ſpoliis te potiora gerunt.
Tollica perpetuo domus eſt celebranda canore
Ex qua tam docti prodiere viri.

Iacobu Balliolus.

Ad D. D. BARCLAYVM Medicinæ & Philologiæ profeſſorem.

HOc vetus eſt dictum, Medici præbete medelā
Vos vobis, maniam non levat arte ſuam
Doctor Egliſſemius, medicaſtrum quis putet arte
Præſtare in medicâ? quis feret alter opem?
Rem magnam aggrederis medicorum gloria, gentis
Et decus, & Clarii gloria magna chori,
Mi Barclaye, tuâ poteris medicabile vulnus
Arte levare, animi quis levet arte luem?
Tollere ſi poteris, fueris mihi magnus Apollo,
Fama perennis erit, ſi potis arte leves.
Ad limam revocas incondita carmina Mævî,
Qui tentat Davidis re ciere modos.
Ad vivum reſecas; proprio te armabit Iambo,
Si pergat rabidus roare dulce melos
Dente Theonino, ſi interſtrepat anſer olores,
Morte Lycambæá crimina tanta luet.

G. W.
Neaberdeanus.

EPI-

EPITAPHIVM
G. BVCHANANI SCOTI
PER
Ioſephum Scaligerum Iul. Cæſ. filium.

Poſtquam laude tua patriam, meritiſq; beaſti,
Buchanane, tuis, Solis utrumq; latus,
Contemptis opibus, ſpretis popularibus auris,
Ventoſæq; fugax ambitionis, obis.
Præmia quina quater Piſæa functus Oliva,
Et linquens animi pignora rara tui:
In quibus haud tibi ſe anteferent quos Itala vates
Terra dedit: nec quos Gallia mater alit,
Æquabunt genium felicis carminis, & quæ
Orbis habet famæ conſcia ſigna tuæ.
Namq; ad ſupremum perducta Poëtica culmen
In te ſtat, nec quò progrediatur, habet.
Imperii fuerat Romani Scotia limes:
Romani eloquii Scotia finis erit.

PARAPHRASIS PSALMI CIIII.

AVTHORE *BVCHANANO*.

TE rerũ Deꝰ alme canã Dominũq; Patrẽq;
Magne Parens, ſanctâ quã majeſtate verẽ-
Ætheris æternas rector moliris habenas! (dus,
Te decor, auratis ambit te gloria pennis,
Et circumfuſum veſtit pro tegmine lumen.
Tu tibi pro velo nitidi tentoria cœli,
Et liquidas curvo ſuſpendis fornice lymphas:
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frænas ceu celeres volitantia nubila currus.
Apparent accinctæ auræ flammæq; miniſtræ,
Vt juſſa accipiant. Stat nullo mobilis ævo
Terra, ſuper ſolidæ nitens fundamina molis,
Pollenti ſtabilita manu, terra obruta quondàm
Fluctibus, ut fuſo ſuper ardua culmina velo:
Sed ſimul increpuit tua vox, tonitruq; tremẽ-
Inſonuere auræ, paulatìm aſcẽdere mõtes (do,
Cernere erat, ſenſimq; cavas ſubſidere valles,
Inq; cavas valles trepidus decurrere lymphas.
Nevè iterũ immiſſâ tellus ſtagnaret ab unda,
Limitibus compreſſa ſuis reſonantia plangit

Littora,

PARAPHRASIS PSALMI CIIII.

AVTHORE *EGLISEMMIO.*

MEns age, depoſitâ curarum nube, canoras
Pange Deo laudes. O inviolabile Numen
Imperio penetrans magni ſacraria mundi,
Te niuea cinctum radianti lucis amictu
Splendor, & aurato velamine gloria veſtit.
Tendis ut aulæum rutili flammantia cœli
Culmina, mobilibus cœnacula ponis in undis.
Temones denſiſq. rotas è nubibus aptans,
Ventorum alato peragras ſublimia curru.
Servitum properat flammâ comitante voraci
Spirituum pennata cohors. Ne ſedibus unquàm
Pulſa datis abeat tellus compage ſolutâ,
Libratur gravitate ſui; ceu veſte fluenti
Alta ſuperfuſo velante cacumina ponto,
Delituit quondàm; tua vox ubi ſacra profundum
Increpuit, tonitrúq. poli ſonuere fragoſa
Murmura, præcipites fugiunt in cærula fluctus.
Conſpicui nudata levant faſtigia montes,
Subſidente cavis humili cum vallibus agro,
Labitur ad priſcos aqua per declivia fines.

In

Littora, præſcriptas metuens trāſcēdere metas:
Tùm liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas volventia campos.
Vndè ſitim ſedent pecudes quæ pinguia tondēt
Paſcua, quiq́; feris onager ſaxa invia ſylvis
Incolit. Hìc levibus quæ tranant aëra pennis,
Per virides paſsim ramos ſua tecta volucres
Concelebrant, mulcētq́; vagis loca ſola querelis.
Tu pater aërios mōtes, cāpoſq́; jacentes
Nectare cœleſti ſaturas, fœcundaque rerum
Semina vitales in luminis elicis oras.
Vndè pecus carpat viridis nova pabula fœni,
Vndè olus humanos geniale aſſurgat in uſus;
Quæq́; novent feſſas cerealia munera vires,
Quæq́; hilarent mentes jucundi pocula vini,
Quiq́; hilaret vultum ſuccus viridantis olivæ.
Nec minùs arboribus ſucci genitabilis humor
Sufficitur. Cedro Libanum frondente coronas
Alitibus nidos: abies tibi conſita ſurgit,
Nutrit ubi implumes peregrina ciconia fœtus.
Tu timidis montes damis, cava ſaxa dediſti,
Tutus ut abſtruſis habitaret echinus in antris.
Tu Lunæ incertos vultus per tempora certa
Circumagis, puroq́; accenſum lumine Solem
Ducis ad occiduas conſtanti tramite metas.
Inde ſuperfuſis cuncta involventibus umbris,
Per tacitas ſpargis nocturna ſilentia terras.
Tum fera prorepit latebris, ſylviſq́; relictis

In varios collecta ſinus, tranſvolvier illinc
Neſcia, plangendo reſonantia ſaxa laceſſit,
Nè liquido rurſum latitet ſub marmore tellus,
Fontibus è nitidis valles, argenteus, implet
Per tumidos rivus flectens veſtigia colles.
Libabit latices campis quacunq; vagatur
Bellua, quis ſylvis onager ſe triſtibus abdit
Eximat ille ſitim: volucris quacunq; ſtrepenti
Verbere pennarum vacuas nitetur in auras,
Hoſpitio frondente toros ſtructura loquaces,
Mulceat hic vocum tremulo diſcrimina cantu.
Ambroſio montes irrorant aſtra liquore,
Muneribus ſatiata tuis, pecoriq́; viriſq́;
Aptas obſequiis, alimentis dulcibus aptas,
Promit humus teneris gemmantes floribus herbas,
Pampineos animis nectentes gaudia ſuccos,
Et baccas olea fragrantis ut ora ſerenent,
Et cererem valido firmantem corda vigore.
Arboreos fœtus, tineis impervia cedri
Robora tu ſaturas, Libani quæ conſita celſo
Vertice, progeniem volucrum nidoſq́; tuentur.
Nec minus eſt fœlix abies, hâc vimine texta
Pendula caſtra novat clangente ciconia roſtro.
At lepori ſilices, pavidis juga ſenta receſſum
Concilias damis: conſtanti temporis ortu
Inconſtans lunare decus renovare figuras,
Occiduoq́; jubes pelago decumbere Solem.
Tecta ſoporiferos piceâ caligine vultus

Prædator vacuis errare leunculus arvis
Audet, & è cœlo mugitu pabula rauco
Te Patrem expoſcit: dein rurſus Sole renato,
Abditur occultis prædatrix turba cavernis:
Inq́; vicē ſubeunt hominū q; boumq́; labores,
Donec ſera rubens accendat lumina veſper.
Sic Pater in cunctos didis te commodus uſus.
Nec tantùm tellus Genitor tua munera ſentit,
Tā variis fœcunda bonis; ſed & æquora ponti
Fluctibus immenſas circumplectentia terras
Tam laxo ſpatioſa ſinu: tot millia gentis
Squāmigeræ tremulâ per ſtagna liquētia caudâ
Exultant: tot monſtra ingentia & horrida viſu
Veliferas circumnant puppes; grandia cete
Effingunt molles vitreo ſub marmore luſus.
Atq; adeò quæ terra arvis, quæ fluctib⁹ æquor
Educat, à te uno pendent, pater optime, téq;
Quæq; ſuo propriū poſcunt in tempore victū.
Te magnā pandente manū ſaturantur abundè
Omnia: te rurſùs vultum condente fatiſcunt.
Te tollente animā, ſubitò exanimata, recurrunt
In cinerem, inſpirante animā te denuò, ſurgit
Illicò fæcundæ ſobolis generoſa propago,
Et deſolatas gens incolit aurea terras.
Sic eat, ò nullo regnet cum fine per ævum
Maieſtas diuina, ſuumq́; in ſecula lætus
Servet opus Deus, ille Deus, quo territa tellus
Cōcutiente tremit, montes tangente vaporant.

Fumi-

Nubila diffundis tacitam ducentia noctem.
Proruit intereà ſpeluncis acre ferarum
Agmen, & auxilium cœleſte leunculus eſcam
In prædam exorans, rugitibus æthera pulſat.
Sole recens orto latebroſis invia dumis
Antra ſubit: remeant alacres ad plauſtra coloni,
Donec purpureus det ſera crepuſcula veſper.
Sancte opifex quanto moliris cuncta decore,
Conſilióq; ſtruis! Moles terrena tuarum
Dives opum exultat; latè circumſonat ingens
Oceanus; ſeu parva lubet, ſeu magna ciere
Corpora ſquammigerûm, vitreâ conplectitur alvo
Innumeras pinnâ fluitantes remige turbas.
Pandentes levibus naves cita carbaſa ventis,
Marmoreoq; ſinis balænas gurgite paſsim
Carpere iucundos placido molimine ſaltus.
In te ſumme parens hæc inclinata recumbunt
Omnia, temporibus victum poſcentia certis.
Te dante accumulant, dextram laxante renident
Exaturata bonis, vultum celante paveſcunt.
Vitales reſecante moras animæq; nitorem,
Protinùs in tenuem vertuntur pulveris umbram.
Aſperſo rediviva tuo ſpiramine ſurgunt,
Squallentiq; redit facies lætiſſima terræ.
Compleat æterno venientia ſecula plauſu
Fama Iovæ: charas, operum monumenta ſuorum
Delicias rex uſq; vocet, cui viſa repentè
Terra tremit, rupes tactâ radice vacillans

Exudat

Fumiferâ trepidum nebulâ teſtante pavorem.
Hunc ego, dũ vivã, dũ ſpiritus hos reget artus,
Vſq; colam; tantùm ille meas facilíſq; bonúſq;
Accipiat voces: nempè illo oblector in uno.
At verò impietas planè extirpetur ab ima
Radice,& ſcelerũ ſtirps nulla repullulet: at nos
Te rerũ Deꝰ alme patrem dominũq; canemus.

FINIS.

Exudat refugos dorſo fumante vapores.
Carmen erit Deus iſte mihi, quoàd ultima vitæ
Linea ſuccedet, mihi pars quoàd ulla ſuperſtes,
Illi ſacra canam memori præconia cultu.
Dulce melos meditatus ei, lætabor eodem;
Rapta ſed in nihilum terras gens praua relinquat.
Pange Deo laudes poſitis mens libera curis.

FINIS.

GVIL: BARCLAYI AMOENIORVM ARTIVM ET MEDICINÆ DOCT: IVDICIVM, DE Certamine Poëtico G. EGLISEMMII cum G. BVCHANANO, pro dignitate *paraphraſeos Pſalmi CIIII.*

VATABLVS.

BEnedic anima mea Iehovæ: Iehova Deus mi, magnificatus es vehementer, gloriam & honorem indutus es.

BVCHANANVS.

Te rerum Deus alme canam Dominūq; Patremq;,
Magne Parens, ſancta quàm Majeſtate verendus,
Ætheris æternas rector moliris habenas.
Te decor, auratis ambit te gloria pennis.

Poëtarum noſtri ſeculi longè princeps, elegantiſſimus *Buchananus*, cùm ſuperaſſet æquales ſuos omnes, & plurimos majorum, cæteris poëmatis, hoc tandem poëmate ſuperavit ſeipſum. Cos ingeniorum, Poëtarum lima, *Iulius Scaliger* ſic judicavit, & judicium limatiſſimo Epigrammate pronunciavit:

Felix Georgi, *lactea vena pater,*
Quæ ditat immenſum mare,
Quid barbarorum voce ſqualentem abſona,
meriſq; nugis obſitum,
Inepturientem non ferendis artibus
audire memet poſtulas?
Plectrumne Phœbo temperante, Marſyas
tentabit ictum Pollicis?
Amabiles Thalia ſi ſonat modos,
garrire Pica geſtiet?
Te natum ad alta Pegaſi cacumina:
tepente ſuſceptum ſinu
Reginæ ſacri magna Calliope ſoni
liquore non noto imbuit:
Deditq; Palmam ferre de tot gentibus,
Latina quot colit cohors.
Puris beata voce teſſellis nitor
perſtringit aures candidas,
Flexuq; ducta vena dulcis aurea
quam ſuſtulit, iterat ſitim.
O me ſuperbum mole ſublatum nova,

te litteratorum Deo
Deſideratum abeſſe ſe, ut ſcribis doles,
quod aliquid eſſe me putes.
Tute ipſum contemplator, in quo cuncta ſunt,
& vota lenies tua.

Vulgò cantatum breve Carmen *Caroli Utenhovis*, ſed acutum, ſed acceptum, tollit omnem ſpem æquandi gloriam *Buchanani:*

Tres Italos Galli ſenos vicere, ſed unum
Vincere Scotigenam non potuere novem.

Tres Galli, *Michael Hoſpitalis, Adrianus Turnebus, Ioannes Auratus.* At qui viri? Soles ſui ſoli. Sex Itali, *A. Sannazarius, H. Fracaſtorius, A. Flamminius, H. Vidas, A. Naugerius, P. Bembus.* Quæ lumina? Lunæ ſui cœli. Horum nomina potuiſſent deterrere vulgare ingenium.

Ad rem. Hæc paraphraſis, non Latina ſolùm, non ſolùm concinna, & cincinnis plena Poëtarum, ſed tam divina, tam theologica, tam curioſè copioſa eſt, ut pauci Commentatorũ clarius aperuerint mentẽ Prophetæ. Examinemus ſingula.

Benedic anima mea Iehova. Animat, ut ita dicam, animam ſuam Propheta ad benedicendũ, mox excitata alacritate anima prorumpit in hæc verba, *Iehovà Deus mi, magnificatus es vehementer.* Quid? Poteſtne major fieri Deus? Minimè gentium; ſed apud homines tanto ma-

jor ſit, quanto notior ex operibus. Hæc omnia fuſè facileq́; exprimit Poëta,

Te rerum Deus alme canam Dominūq́ Patremq́,

Quoniam ineffabile nomen quatuor literarum, quo utitur Propheta, exprimi non poteſt ulla aut cogitatione, aut voce: ſapientiſſimus Poëta quatuor ponit epitheta, *Deum, almum, Dominum, Patrem.* Pergit:

Magne Parens, ſanctâ quàm Majeſtate verendus.

Majeſtas enim à magno dicitur: & qui tam magnus eſt, ut dici nequeat, certè verendus eſt ob majeſtatem, & confeſſione ignorantiæ cognoſcendus. Ob quam fortaſſe cauſam, Græca tranſlatio ἐξομολόγησιν, id eſt, confeſſionē ſubjungit.

Ætheris æternas rector moliris habenas.

Huic verſui in Textu quod reſpondeat, non eſt quidquam apertè poſitum. Sed ut nomen *Iehovæ* toties repetitum in hoc Pſalmo, ſemel deſcriberet multis notis, tandem vocat hîc *rectorem:* aut certè hoc verſu illuſtrat ea verba, *magnificatus es vehementer:* quoniam major ſit Deus tantùm in cognitione noſtra, quam cognitionem cœlum intuentes omnes homines capiunt.

Gloriam & decorem indutus es.

Te decor, auratis ambit te gloria pennis.

Hîc Poëta ut graviorem heroicum verſum faceret,

faceret, tranſlationem Prophetæ & non videtur retinere, & retinet. Non videtur, quia Deũ circumdat gloriæ *pennis*, non *veſtibus*. Retinet tamen, quoniam verbum *induendi*, ſi amplè ſumatur, non excludit etiam pennas. Iam videamus quàm appoſitè :

——*Auratis ambit te gloria pennis.*

Gloria, ſi credimus Ciceroni, *eſt frequens de aliquo fama cum laude*. Et alibi, *Eſt illuſtris & pervulgata multorum & magnorum, in omne genus hominum, fama meritorum*. Ergo, Famæ pars quædam gloria eſt. At famæ quis neſcit eſſe pennas? Supereſt unica ratio illuſtrandi carmen divini hujus Poëtæ : ſi ſubnectamus verſus *Egliſemmii*, ut tanquam Æthiopes jubeant noſtrates Europæos apparere candidiores.

EGLISEMMIVS.

Mens age, depoſita curarum nube, canoras
Pange Deo laudes,——

Mens age. Quantum hoc principium ab illa majeſtate?

Te rerum Deus alme canam.——

Conſulat qui volet aures, maluiſſem ego,

Eja age, depoſita curarum nube.——

Quid hîc *curæ*? quid *nubes*? Propheta non ſuggeſſit, Poëta non preivit. Malum omen curarum mentio in ipſo limine lætitiæ.

———*O inviolabile numen,*
Imperio penetrans magni ſacraria mundi.

Inviolabile, Nec huic rei, nec huic loco convenit. Non rei: quia & ſpiritus & cœli inviolabiles. Non loco: quia toto Pſalmo canitur gloria Dei ex operibus, quæ amorem excitent, non timorem incutiant, non vim, non vulnera, non violentiam loquantur. Scio *Sinonē* dixiſſe,

—*Et non violabile veſtrum Teſtor numen.*—
Imperio penetrans magni.———

Hunc verſum Propheta ſi viveret expungeret: & exiſtimo auctorem ipſum brevi inducturum memorem nihil tale in textu proſaico inveniri.

VATABLVS.

Qui operit ſe lumine, tanquam veſtimento: qui extendit cœlum tanquam Cortinam.

BVCHANANVS.

Et circumfuſum veſtit pro tegmine lumen,
Tu tibi pro velo nitidi tentoria cœli.

Noto quàm eleganter, *veſtiat* orationem, *luminibus* eloquentiæ: quàm propriè, *Circumfundat lumen*: quàm doctè appellet *tentoria*

cœli,

cœli, alludens ad vulgatam editionem, ubi legitur, *Extendens cœlum ſicut pellem*, quia antiquitus tentoria ex pellibus fiebant.

EGLISEMMIVS.

Te niveo cinctum radianti lucis amictu
Splendor, & aurato velamine gloria veſtit.
Tendis ut aulæum rutili flammantia cœli
Culmina. ———

Si quis è diſcipulis meis fudiſſet hæc talia, certè quidem non abiiſſet impunitus. Nam *Splendor veſtit te cinctum radianti amictu niveæ lucis*: nonne idem eſt, ac ſi dicas, *Splendor veſtit te veſtitum ſplendore ſplendoris?*

Interpretemur candidè per Synonyma; *Splendor veſtit te cinctum*, id eſt, *veſtitum*: *radianti amictu*, id eſt, *ſplendore*: *niveæ lucis*, id eſt, *ſplendoris*. Pergamus.

Tendis ut aulæum rutili flammantia cœli
Culmina. ———

Nego equidem doctè dici, *Culmina cœli*: Credemuſne cœlum
Pauperis & tuguri congeſtum ceſpite culmen?

Atqui ſi *culmen* à culmo eſt, ut aſſerunt Grammatici, non ſine periculo legimus *Flammantia culmina*, niſi fortaſſe mutuum acceperit hoc nomen ab illa parte Aſtrologiæ,

quæ

quæ judiciaria vocatur, cujus profeſſores Senatuſconſulto ſaxo dejiciuntur, *Genus hominũ potentibus infidum, ſperantibus fallax.*

VATABLVS.

Qui contignat aquis ſuperiora ſua, qui ponit nubes currum ſuum, qui ambulat ſuper alis venti.

BVCHANANVS.

Et liquidas curvo ſuſpendis fornice lymphas,
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frænas ceu celeres volitantia nubila currus.

Dele voculam, corrumpes ſententiam: adde voculam, ſententiam corrumpes. Loquitur Poëta noſter mentem Prophetæ, non circumloquitur. Examina ſingulatim: *ſuſpendit*; nihil poteſt latiniùs dici: *Lymphas*, ut miraculum appareat, *Liquidas*; *curvo fornice*, Quid poteſt narrari ornatiùs? Quid paucioribus clariùs?

EGLISEMMIVS.

——*Mobilibus cœnacula ponis in undis,*
Temones, denſiſq; rotas è nubibus aptans,
Ventorum alato peragras ſublimia curru.

Vndæ ſignificant aquas aliquando: ſed præter *Lucretium* nemo homo eſt, qui pluvias

aquas

aquas vocet *undas* : & ille quidem *aërias undas*, vocat nubes potiùs quàm pluvias. Quæro ex te, an aptans temones peragret ſublimia? quod otium aptandi paulò antè defuerit; cùm ſolum eum, aut otioſum meritiſſimè nos Chriſtiani negemus.

VATABLVS.

Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, miniſtros ſuos ignem flammantem.

Quoniam hic verſus negotium faceſſit Theologis, exprimit Poëta ſenſum veterum Hebræorum, quem hauſerunt à *R. Salamone*. Reliquit controverſiam intactam, quam & verè & eleganter diremit *Theodoretus*.

BVCHANANVS.

Apparent accinctæ aura, flammeq́ue miniſtræ,
Ut juſſa accipiant. ——————

Non potuiſſet ipſum Latium latiniùs loqui. Ponderemus verba. *Apparent*, Quàm propriè? Apparitorum enim eſt adeſſe officii cauſa. *Accinctæ*, hæc vox auget proprietatem præcedentis, quàm oppidò paratæ ſunt, quæ non ſolùm *apparent*, ſed *accinctæ* apparent.

EGLI-

EGLISEMMIVS.

Servitum properat flamma comitante voraci
Spirituum pennata cohors.

Bone Deus: quid hæ tenebræ cum illo lumine? Non ſic loquebantur Romani. Non neſcio *Virgilium* ceciniſſe,

——*Aut Graiis ſervitum matribus ibo.*

Non facilè tamen invenies *ſervitum properare.* Romani, Properare Romam, Properare in urbem, Properare ire, ſcribere, non itum, ſcriptum: nullum probum autorem habet hæc formula loquendi.

VATABLVS.

Fundavit terram ſuper baſes ſuas, ne moveat ſe in ſeculum & in ſeculum.

Deſcendit jam Propheta ab aëre in terram: in qua paulò diutiùs moratur, tanquam in ſede hominibus, & notâ diu, & habitatâ.

BVCHANANVS.

——*Stat nullo mobilis ævo*
Terra ſuper ſolida nitens fundamina molis,
Pollenti ſtabilita manu.

Proſa oratio, *Ne moveat ſe in ſeculum & in ſeculum.*

culum. Verſu, *Stat nullo mobilis ævo terra*. Si Propheta fuiſſet Latinè loquutus, uſus fuiſſet his verbis aut ſimilibus. *Fundavit terram ſuper baſes ſuas*. Duæ cauſæ ſunt propter quas terra tota non movetur: altera à centro petitur, in quo graviora cuncta conquieſcunt: altera à juſſu Dei, cujus juſſa non capeſcere, planè contra naturæ jus eſt. Vtramque cauſam eruditiſſimus paraphraſtes complectitur:

——— *Super ſolida nitens fundamina molis,*
Pollenti ſtabilita manu.

EGLISEMMIVS.

——————*Ne ſedibus unquam*
Pulſa datis abeat tellus compage ſoluta,
Libratur gravitate ſui. ———

Ovidius in eadem materia iiſdem penè verbis aliter proferebat,

Nec circumfuſo pendebat in aëre tellus,
Ponderibus librata ſuis. Non *ſui.*

Si quis ita loqueretur ex iis qui nondum ære lavantur ad Cœmeterium divi *Pauli*, haud dubiè non effugeret ferulam.

VATABLVS.

Voragine tanquam veſtimento operueras eam, ſuper montes ſteterant aquæ.

Familiare fuit Prophetæ, aquam, nivem, veſtibus, lanæ comparare. Alibi, *Qui dat nivem ſicut lanam.*

BVCHANANVS.

——— *Terra obruta quondam*
Fluctibus, ut fuſo ſuper ardua culmina velo.

EGLISEMMIVS.

——— *Ceu veſte fluenti*
Alta ſuperfuſo velante cacumina ponto,
Delituit quondam. ———

Hîc deſidero gluten, quo hæc adhæreant ſuperioribus. *Buchananus* repetita voce *terra*, eleganti figura, reddidit orationem plenam. Hic omiſſa particula *quæ* aut *hæc*, aut alia ſimili, reliquit in oratione abyſſum, qualem deſcribit. Præterea vox *velante*, meo animo, ſuperflua eſt.

VATABLVS.

Et tamen ab increpatione tua fugerunt, à ſonitu tonitrui tui feſtinaverunt.

BVCHANANVS.

Sed ſimul increpuit tua vox, tonitruq́ tremendo
Inſonuere aura. ———

Nonne auditur quoddam artificioſum tonitru in iſtis verſibus, quo Poëta ipſam quodammodo videtur adæquare naturam? Audiamus jam *Egliſemmium.*

EGLISEMMIVS.

——— *Tua vox ubi ſacra profundum*
Increpuit, tonitruq́ poli ſonuere fragoſa
Murmura, præcipites fugiunt in cærula fluctus.

Audiuntur in verbis *Buchanani* quaſi nubes ipſæ diſſilientes: In iſtis, *Vox*
Auditur fractos ſonitus imitata tubarum.

Certè bene cœpit currere, ſed præ copia claudicavit. *Virgilio,* deo poëtarum ſatis fuit *Intonuere poli.* Huic,

——— *Tonitruq́ poli ſonuere fragoſa*
Murmura. ——— ———

Cur non vereris

——— *Crudeles dantem Salmonea pœnas?*
Dum flammas Iovis & ſonitus imitatur olympi.

VATA-

VATABLVS.

Tunc aſcenderunt montes, deſcenderunt valles ad locum ſuum, quem fundaſti iis.

BVCHANANVS.

——— Paulatim aſcendere montes
Cernere erat, ſenſimq́ cavas ſubſidere valles,
Inq́ cavas valles trepidas decurrere lymphas.

Omni melle dulcior oratio, Indicæ ſucco cannæ ſuavior. Neſcio an Romana lingua meliores unquam verſus viderit. Sed obviàm fit difficultas, quam ſcilicet portionem Pſalmi exprimant hæc verba:

Inq́ cavas valles trepidas decurrere lymphas.

Id difficultatis paucis ſic infringo. Doctiſſimus Poëta ſequutus *Franciſci Vatabli* Pſalmorum interpretationem; quem Pariſiis Hebraicæ linguæ profeſſorem habuit ſummè amicū & familiarem. Itaque conſulebat curioſè fontes ipſos, & linguam, qua Pſalmos cecinit regius Propheta. Vnde deducit aliquando plus ſententiæ quàm appareat in vulgatis editionibus. *Tremellius* hunc verſum intelligit de aquis ipſis cùm ait, *Conſcenderunt per montes, deſcenderunt per valles in locum quem fundaſti ipſis.* Et non malus interpres: *Aſcenderunt*, inquit, *montes aquarum;*

rum, & deſcenderunt campi aquarum, dum ab increpatione timentes aquæ, magno fremitu, attollunt fluctus ſuos, & deponunt, donec ad locum ſibi paratum perveniant. Nam & Poëta dixit,

—— *Quanti montes volvuntur aquarum.*

EGLISEMMIVS.

Conſpicui nudata levant faſtigia montes
Subſidente cavis humili cum vallibus agro.
Labitur ad priſcos aqua per declivia fines.

Primus hic verſus poteſt eſſe cujuſlibet Poëtæ: ſi decem fila talia intertinxiſſent totum hoc aulæum, fuiſſet planè dignum Aula. Subſidit tota elegantia ſecundo verſu, nugationeq́; & taûtologia corrumpitur,

Subſidente cavis humili cum vallibus agro.

VATABLVS.

Terminum poſuiſti iis quem non pertranſibunt; non revertentur ad operiendum terram.

Hîc tria quærenda ſunt: Quis fixit terminos maris? *Deus. Iob.cap.*38.*verſ.*10. *Circumdedi illud terminis meis, & poſui vectẽ et oſtia, & dixi; Huc uſq; huc venies, & non procedes amplius, & hîc cõfringes tumentes fluctus tuos.* At qui ſunt termini?

Arena.

Arena: *Hier. 5. ver. 22. Qui poſui arenam terminum mari, præceptum ſempiternum quod non prateribit.* Si præceptũ eſt ſempiternum, cur redierunt aquæ in diluvio? Redierunt juſſu Dei: hoc autem non eſt violare præceptum, obedire præcipienti.

BVCHANANVS.

Néve iterum immiſſa tellus ſtagnaret ab unda,
Limitibus compreſſa ſuis reſonantia plangit
Littora, præſcriptas metuens tranſcendere metas.

Hæc vel *Virgilio* digniſſima carmina, videamus quo artificio imitatur

EGLISEMMIVS.

In varios collecta ſinus, tranſvolvier illinc
Neſcia, plangendo reſonantia ſaxa laceſſit,
Ne liquido rurſum latitet ſub marmore tellus.

Hæc diſcipuli ſunt, illa præceptoris: hæc pueri, illa viri. Quid aio? Hæc verſificatoris, illa poëtæ, & poëtæ quidem principis. Iam quid ad mentem Prophetæ?

In varios collecta ſinus. ———

Plus continet quam Propheta dicit.

——— *tranſvolvier illinc.*

Inaudita phraſis, quæ quodammodo implicat, ut dicam dialecticè, contradictionem: nam *trans* includit tranſitionem hinc illuc, ut *Tranmari*

mare currit. Itaque *tranſvolvier illinc*, nullo ſenſu dicetur. At dubito an Latini uſi fuerint voce *tranſvolvier.*

VATABLVS.

Qui emittit fontes in convallibus, inter montes ambulant.

BVCHANANVS.

Tum liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas volventia campos.

Hi verſus reddunt me memorem *Maronis*, ponuntque ante oculos locum illum ſæpe mihi cantatum,

Non ſcopuli rupeſq́; cavæ, atq; obiecta retardant
Flumina correptos undâ torquentia montes.

EGLISEMMIVS.

Fontibus è nitidis valles argenteus implet
Per tumidos rivus flectens veſtigia colles.

Quàm hîc turbidos fontes emiſiſti, qui valles totas inundent & impleant, hi faciunt, ut ne ſint rivi argentei (ut vis) ſed cœnoſi. Si intuereris tua carmina meis oculis, ſubitò exclamares,

Eheu quid volui miſero mihi? floribus auſtrum
Perditus, & liquidis immiſi fontibus apros.

VATABLVS.

Potum dat omnibus beſtiis agreſtibus, frangunt onagri ſitim ſuam.

BVCHANANVS.

Vnde ſitim ſedent pecudes, quæ pinguia tondent
Paſcua, quiq; feris onager ſaxa invia ſylvis
Incolit. ——— ———

E Epitheta, natura ipſa dictavit. *Pinguia paſcua:* à patre poëtarum accepit. *Tondent, feris ſylvis, ſaxa invia*: his adjunctis naturam onagri planè exponit, quam Propheta tacitè tantùm ponit.

EGLISEMMIVS.

Libabit latices campis quacunque vagatur
Bellua, qui ſylvis onager ſe triſtibus abdit,
Eximat ille ſitim. —— ———— ——

In primis nulla particula nectit hanc orationem ſuperiori. Quàm egregiè *Buchananus, Vnde ſitim ſedent*. Tum quod addit de onagro, à *Buchanano* ſurripuit. Nā in ſacro contextu non dicitur onager ſylvas incolere, aut ſylvis ſe abdere.

VATABLVS.

Iuxta eos fontes volucres cœli habitant, inter frondes dant vocem.

BVCHANANVS.

Hîc, levibus quæ tranant aëra pennis,
Per virides paſſim ramos ſua tecta volucres
Concelebrant, mulcentq́, vagis loca ſola querelis.

Concelebrare tecta, didicit à Lucretio: ego planè ſuſpicio quot voces, tot margarita.

EGLISEMMIVS.

———*Volucris quæcunque ſtrepenti*
Verbere pennarum vacuas nitetur in auras,
Hoſpitio frondente toros ſtructura loquaces,
Mulceat hîc vocum tremulo diſcrimina cantu.

Fruſtra hîc moneam cæmentum deeſſe, quod apud hunc nuſquam eſt. Sed operæ pretium eſt advertere animum quantò hîc verborũ apparatu aviculam in ſublime levet, & id quidem ut nidum faciat: hoc enim volunt verba, *Structura toros loquaces*. Expectabam hîc alaudam enitentem alarum remigio in nubes, ut canora voce aures mortalium oblectaret: ſed fruſtrà fui, nam omnis hic volandi conatus inſtituitur ad ſtructurã nidi, quod eo etiam eſt abſurdius, quia multæ aves humi nidificant, ut ad eam rẽ

haud opus ſit volatu. Longè deterius eſt, quod de omnium avium cantu ſubjicit, nam naturâ dictante intelligere debuit plures eſſe aves non cantatrices. Addo particulam *quæcunq;* totam orationem falſitate vitiare, certè periculo plena eſt paraphraſis, quæ Spiritus ſancti oracula falſa facit.

VATABLVS.

Qui irrigat montes de ſuperioribus ſuis, de fructu operum tuorum ſatiabitur terra.

Propheta hoc verſu addit aliam, & admirabilem providentiam, & videtur mihi, hoc loco, ipſum carmen cũ materia ſurgere. Præter enim flumina & fontes, quibus non poſſunt irrigari montes & altiora loca, Deus pluit ex nubibus, veluti ex cœleſtibus quibuſdam fontibus, ut nulla pars terræ non ſentiat opem, & tempeſtivè irrigetur. Sed audiamus quàm inimitabiliter hæc canat Calidonius noſter olor.

EGLISEMMIVS.

Tu Pater aërios montes, campoſq; jacentes
Nectare cœleſti ſaturas, fœcundaq; rerum
Semina, vitales in luminis elicis oras.

Narrant Oppianum poëtam Græcum pro

ſingulis verſibus ſingulos aureos ab Imperatore accepiſſe. Certè hæc tria *Buchanani* carmina plus habent eloquentiæ, plus materiæ, plus ſapientiæ, plus arcanæ theologiæ, quàm multa carmina Græcorum poëtarum (ſed quid præmii mereantur, decernere non magis meum eſt, quàm dare.) Examina ſi placet. *Aërios montes*, quid dici poteſt altius? *Campoſq; jacentes*, quid addi potuit ſpatioſius? *Nectare cæleſti ſaturas*, Hæc ſapiunt Nectar & Ambroſiam. *Fœcundaq; rerum ſemina*: quàm facundè? *Vitales in luminis elicis oras*: Quàm diu hic Sol lucebit, tam diu hæc verba vivent, & volitabunt viva per ora virûm.

EGLISEMMIVS.

Ambroſio montes irrorant aſtra liquore,
Muneribus ſatiata tuis, pecoriq; viriſq;
Aptas obſequiis, alimentis dulcibus aptas.
Promit humus teneris gemmantes floribus herbas,

Conatus eſt primo verſu imitari Nectar illud *Buchanani*, ſed ſatis eſt. Intueamur propiùs. *Nectar*, potus deorũ fuit; *Ambroſia*, cibus. Non ergo tam propriè irrigantur montes Ambroſiâ quàm Nectare. Ad hæc non exiſtimo *aſtra* irrorare montes: nam etſi cœlũ capiatur pro aëre, aſtra non item capiuntur. Si *humus* quod verbum longè ſequitur, jungatur cum *ſatiata*, nihil legi poteſt obſcurius. At *Pecori viriſq; aptas*

obſequiis,

obſequiis. Quo auctore didiciſti ſic Latinè loqui contra leges Grammaticorum? *Aptas obſequiis viris*, virorum dicendum erat. Debes Priſciano pœnas: quantò dixiſſes emendatius, *Pecorumq; virûmq; aptas obſequiis.*

VATABLVS.

Qui germinare facit fœnum pro jumentis, & herbam ad uſum hominum, et educit panem de terra.

BVCHANANVS.

Unde pecus carpat viridis nova pabula fœni:
Unde olus humanos geniale aſſurgat in uſus:
Quaq; novent feſſas cerealia munera vires.

Si præter hos verſus nihil unquam *Buchanani* vidiſſem, aſſererem certè hæc eſſe & ſummo judicio viri, & maximo ingenio Poëtæ carmē. Quàm *Apolline* digna ſunt, *Viridis nova pabula fœni*? quàm eleganter, *olus* pro *herba*? & apponit ex interiori Philoſophia, *geniale*. Tùm pro *pane*, *cerealia munera*: tam heroicè ut nihil ſuprà. Vno verbo, quæ vocula ſine pondere?

EGLISEMMIVS.

Promit humus teneris gemmantes floribus herbas.

Pro-

Propheta hoc verſu dicit tria, *Egliſemmius* unum. Propheta ponit fœnum, herbam, & panem: fœnum jumentis, panem hominibus, & ne deeſſet obſonium, herbam. *Egliſemmius* exiſtimans panem & fœnum abundare, exprimit ſolùm herbas. Ne utar pluribus, certè manca eſt hoc loco Paraphraſis. Sed quid ad fœnum? quid ad herbas cibarias hæ gemmæ? hi flores? Nam herbæ ſæpenumerò pulcherrimorum florum non eduntur.

VATABLVS.

Et vinum quod lætificat cor hominis, ut faciem nitere faciat præ oleo, & panē qui cor hominis fulcit.

BVCHANANVS.

Quæq; hilarant mentes jucundi pocula vini,
Quiq; hilarat vultum ſuccus viridantis olivi.

Longè conſultiùs hîc omittitur ſine culpa iterata mentio *panis*, quàm in ſuperiori verſu, quoniam facile eſt eundem verſum repetere, nec indecorum fuiſſet eundem repetere. Sed quid de hoc ſentiam, alibi.

EGLI-

EGLISEMMIVS.

Pampineos animis nectentes gaudia ſuccos,
Et baccas oleæ fragrantis ut ora ſerenent,
Et cererem valido firmantem corda vigore.

Primo verſu ſermo non exprimit ſenſum Prophetæ, & ipſa ſententia non promit vinum, Probo. *Pampinei ſucci nectunt gaudia animis*, non ſignificant *lætificare cor*. Deinde, *Pampinei ſucci* non ſunt *vinum*: aut ſi pro vino capiantur, dura loquutio eſt, & plurium figurarum.

VATABLVS.

Saturantur arbores excelſæ, cedri Libanon quas plantavit.

BVCHANANVS.

Nec minus arboribus ſucci genitabilis humor
Sufficitur, cedro Libanon frondente coronas
Alitibus nidos. ———

EGFISEMMIVS.

Arboreos fœtus, tineis impervia cedri
Robora tu ſaturas, Libani quæ conſita celſo
Vertice, progeniem volucrum nidoſq; tuentur.

Agnoſco numeros, & verba, & ut ſic dicã, ſtamen

men Virgilii, *Arboreos fœtus:* cæterùm agnoſco ſubtegmen Textoris, qui confecit centonem in uſum incipientium puerorum, ex veterum, & ſuis epithetis, quaſi verſicoloribus quibuſdam filis; hinc ſubſecuit *Egliſemmius, Tineis impervia cedri*· Cedrus enim (inquit puerorum Pædonomus Textor) lignum habet jucundi odoris, & tineis impervium. Ad hæc quis unquam legit *robora cedri?* Eodem jure dicam fagos *cedri*, platanos *cedri*, fraxinos *cedri:* quæ loquutiones digniſſimæ ſunt *robore & rubore.*

VATABLVS.

Vt ibi aves nidificent, Ciconiæ abietes ſunt domus.

BVCHANANVS.

——— *Abies tibi conſita ſurgit,*
Nutrit ubi implumes peregrina Ciconia fœtus.

EGLISEMMIVS.

Nec minus eſt felix abies, hac vimine texta
Pendula caſtra novat clangente Ciconia roſtro.

Cum qua confertur arbore, felicitate, abies? *Vt non minùs ſit felix:* Quæ tandem eſt hæc felicitas? An quòd ſaturatur rore cœleſti? an quòd ibi aves nidificent? At certè arborum felicitas hæc nulla eſt, eſt potiùs *avium.* Deindè, quis docuit *Ciconiam caſtra ſua vimine texere?*

VATA-

VATABLVS.

Montes excelſi ibicibus, petræ hoſpitium leporibus.

BVCHANANVS.

Tu timidis montes damis, cava ſaxa dediſti
Tutus ut abſtruſis habitaret echinus in antris.

EGLISEMMIVS.

At lepori ſilices, pavidis juga ſenta receſſum
Concilias damis.————,————

E tot ſententiis interpretum, elegit *Buchananus* honeſtiſſima nomina, ut res videretur ab ipſa natura depingi, ſic *timidi damæ* amant mõtes, *echini* antra. Certè non diſputabo cum linguæ Hebraicæ peritis : ſed maximè fugerem ſententiam interpretum, qui ſtruunt lepores. Ratio. Timidum animal lepus eſt, & ideo dicitur dormire apertis oculis, totamque vitæ ſpẽ in pedibus & fuga ponere ; hinc *lepus* quaſi *levipes.* Iam ſaxa, ſilices, & montes retardant lepores fugientes. Itaque aperta æquora & campos amant lepores.

VATA-

VATABLVS.

Fecit Lunam in tempora, Sol novit occaſum ſuum.

BVCHANANVS.

Tu Luna incertos vultus per tempora certa
Circumagis, puroq́ accenſum lumine Solem
Ducis ad occiduas conſtanti tramite metas.

Ipſe hypercriticus ille Cæſaris, nihil carperet in iſtis verſibus. Vbi *Luna* tot figuris, & *Sol* tam *puro lumine* illuſtrat orationem.

EGLISEMMIVS.

——*Conſtanti temporis ortu*
Inconſtans lunare decus renovare figuras,
Occiduoq́ jubes pelago decumbere Solem.

Neſcio quo merito, Luna viſa eſt favere his verſibus, eoſque ſpongiæ ſubtrahere. Imitatio eſt *Buchanani*: ille *Incertos, certa*: hic *Conſtanti, inconſtans.*

VATABLVS.

Ponis tenebras & eſt nox: in ipſa reptat omnis beſtia ſylveſtris.

BVCHA-

BVCHANANVS.

Inde ſuperfuſis cuncta involventibus umbris,
Per tacitas ſpargis nocturna ſilentia terras.
Tum fera prorepit latebris.———

Prorepit exprimit Hebraicæ dictionis vim: hi verſus obſcuram noctem clarè depingunt.

EGLISEMMIVS.

Tecta ſoporiferos picea caligine vultus
Nubila diffundis tacitam ducentia noctem,
Proruit intereà ſpeluncis acre ferarum
Agmen.———————

Vt meliùs exprimeret noctem, verſus fecit plenos tenebrarum. *Diffundis nubila ducentia tacitam noctem.* Minimè gentium: *Nubila* non *ducunt noctē.* Nam ſudo,& ſereno cœlo, & non nubilo fit aliquando nox. Atq; ſæpenumero interdiu nubila. Alter totus verſus eſt ſuperfluus, & Ovidii ad verbum, 1 Met.

———*Madidis notus evolat alis*
Terribilem picea tectus caligine vultum.

VATABLVS.

Leunculi rugiunt ad prædam, & ad quærendum à Deo eſcam ſuam.

BVCHA-

BVCHANANVS.

——— . ———Sylviſq́ relictis,
Prædator vacuis errare leunculus arvis
Audet, & è cœlo mugitu pabula rauco
Te Pater expoſcit. ——— ———

EGLISEMMIVS.

———Et auxilium cæleſte leunculus eſcam
In prædam exorans, rugitibus æthera pulſat.

Sanè non poſcunt feræ *eſcam in prædam*; ſed *prædam in eſcam.*

VATABLVS.

Oritur Sol, congregant ſe; & in habitaculis ſuis accubant.

BVCHANANVS.

———Dein rurſus Sole renato,
Abditur occultis prædatrix turba cavernis.

EGLISEMMIVS.

Sole recens orto latebroſis invia dumis
Antra ſubit. ——— ———

VATA-

VATABLVS.

Tunc egreditur homo ad opus ſuum, & ad culturam ſuam, uſque ad veſperam.

BVCHANANVS.

Inq; vicem ſubeunt hominumq; boumq; labores,
Donec ſera rubens accendat lumina veſper.

Artificii eſt fundere Virgilii verſus tanquam ſuos.

EGLISEMMIVS.

——*Redeunt alacres ad plauſtra coloni,*
Donec purpureus det ſera crepuſcula veſper.

Multa erant longè honeſtiora opera, quibus exprimeretur ſententia Prophetæ; qui non nominatim, ſed generatim, producit hominem *ad opus*, tu *plauſtrarium* facis. Non paullo civilius *Buchananus opus* vertit *labores*. Ne objicias *culturam*, aio, *culturam* comprehendere plurima mundiora *plauſtro*. Virg. docet in Georg: miror cur non ſumpſeris Virg. verſum, quem poteras eodem jure, quo ille; niſi crederes te meliorem facturum.

VATABLVS.

Quàm multiplicata ſunt opera tua Iehova? Omnia ipſa in ſapientia feciſti: completa eſt terra poſſeſſionibus tuis.

BVCHANANVS.

Sic pater in cunctos didis te commodus uſus,
Nec tantùm tellus, genitor, tua munera ſentit,
Tam variis fœcunda bonis.

EGLISEMMIVS.

Sancte opifex quanto moliris cuncta decorè,
Conſilioq; ſtruis? moles terrena tuarum
Dives opum exultat. ———

Agitur, ut ego ſentio, non ſpiritu poëtico hic auctor, ſed motu naturali; qui ſemper velocior eſt in fine, ut hic poëta melior in poſtremis verſibus. Ego tamen non appoſuiſſem *ſtruis*, nec adjeciſſem *moles*, nec dixiſſem *exultat*: nam *ſtruis* & *moliris* idem. *Moles* verò, & *moliris*, faſtum potiùs quàm figuram loquuntur. Et *exultant*, quod *Buchananus* tripudiantibus piſcibus aſcribit bene, aſcribit hic non bene, terræ.

VATA-

VATABLVS.

Hoc mare magnum & latum locis: ubi reptilia, quorum non eſt numerus, et beſtiæ puſillæ cum magnis.

BVCHANANVS.

——Sed & æquora ponti
Fluctibus immenſas circumplectentia terras
Tam laxo ſpatioſa ſinu, tot millia gentis
Squammigera tremulâ per ſtagna liquentia caudâ
Exultant. ——

EGLISEMMIVS.

——Latè circumſonat ingens
Oceanus, ſeu parva lubet, ſeu magna ciere
Corpora ſquammigerum, vitrea complectitur alv
Innumeras pinna fluitantes remige turbas.

VATABLVS.

Ibi naves ambulant, & Leviathan iſte, quem formaſti ad ludendum in eo.

BVCHANANVS.

——Tot monſtra ingentia & horrida viſu
Veliferas circumnant puppes, grandia cete
Effingunt molles vitreo ſub gurgite luſus.

EGLI

EGLISEMMIVS.

Pandentes levibus naves cita carbaſa ventis,
Marmoreoq́; ſinis balænas gurgite paſſim
Carpere jucundos vitreo ſub gurgite luſus.

Non intelligo quid ſit, *Sinus naves pandentes cita carbaſa* Nec ſenſus bonus eſt,nec ſyntaxis: ego ſcripſiſſem *pandere.*

VATABLVS.

Vniverſa ipſa in te ſperant ut des eſcam ipſorum in tempore ſuo.

BVCHANANVS.

Atq; adeò quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
Educat, à te uno pendent, Pater optime, teq́;
Quæq; ſuo proprium poſcunt in tempore victum.

EGLISEMMIVS.

In te ſumme Parens hæc inclinata recumbunt
Omnia, temporibus victum poſcentia certis.

Hæc ergo omnia non recumbunt in Deum, niſi *inclinata*, jacentia & debilitata? Falſum, & contra mentem Prophetæ. Immò hæc omnia erecta, integra, & firmis viribus in Deum ſperant, à Deo pendent. Phraſis Virgiliana detorſit calamum tuum in hoc diverticulum, ex 12. Æneid. ——*Domus inclinata recumbit.*

VATABLVS.

Das iis, colligunt: aperis manũ tuam, ſaturantur bono.

BVCHANANVS.

Te magnam pandente manum ſaturantur abunde
Omnia. ——————

EGLISEMMIVS.

Te dante accumulant, dextrum laxante renident
Exaturata bonis. ——————

VATABLVS.

Abſcondis faciem tuam, turbantur: aufers ſpiritum eorum, deficiunt, & in pulverem ſuum revertentur.

BVCHANANVS.

——*Te rurſus vultum condente fatiſcunt:*
Te tollente animam, ſubitò exanimata recurrunt
In cinerem. ——————

EGLISEMMIVS.

——————*Vultum celante paveſcant,*
Vitales reſecante moras, animaq́ nitorem,
Protinus in tenuem vertuntur pulveris umbram.

Vitales reſecare moras, id eſt, morti addicere,

privare

privare vita. Non vulgaris certè phraſis, petita ex abditioribus loquendi formulis, fortè obſcurorum virorum epiſtolis. Prætereà ſubjunxit aliam phraſin longè deteriorem, *reſecare morē animæ*, quod quid ſit ne Sybilla quidem interpretetur. Deinde, *vertuntur in pulveris umbrā*: Hoc corruptionis genus ignoravit Ariſtoteles. Vmbra enim privatio eſt, in quā nulla res vertitur. Sanè fruſtrà, non dicam ineptè, plùs dicimus quàm Propheta: ille, *In pulverē ſuū revertentur*: hic, *In tenuem vertentur pulveris umbrā.*

Vatablvs.

Mittis ſpiritum tuum, creantur; & innovas faciem terræ.

Bvchananvs.

——Inſpirante animam te denuò, ſurgit
Illico fœcundæ ſobolis generoſa propago.
Et deſolatas gens incolit aurea terras.

Eglisemmivs.

Aſperſo rediviva tuo ſpiramine ſurgunt,
Squallentiq́; redit facies lætiſſima terræ.

Ex hac paraphraſi unius verſiculi, facile erit decernere, quot ſtadiis præcurrat *Buchananus* non hunc, quem piget nominare, ſed omnes

Poetas, præter incomparabilem Maronē. Hoc ut clarè intelligamus, interpretemur exactè verſiculum Prophetæ: *Mittis ſpiritum tuum, creantur: & innovas faciem terræ.* Principiò, *Creantur*, non accipitur propriè, ut Theologi capiunt, pro eductione ex nihilo, ſed pro eductione in genere, & procreatione individuorum, in diverſis rerum ſpeciebus. Itaque, quamvis poteſt Deus opt: max: *mittere ſpiritum ſuum*, & vitam reddere iis, quibus abſtulit, etiam in individuo: ut verè faciet tandem in reſurrectione omnium hominum: tamen Propheta hîc loquitur de miſſione ſpiritus vitalis in animantium genera per novam generationē, quo ſenſu rectiſſimè *renovat faciem terræ*; cùm poſt varios caſus, & occaſus animalium, iterum replet orbē novo fœtu per generationem. Iam videamus quàm peritè, quàm facundè, quàm poëticè hæc omnia cecinerit olor noſter Caledonius:

——*Inſpirante animam te denuò ſurgit*
Illico fœcundæ ſobolis generoſa propago.

Hoc eſt, *Mittis ſpiritum tuum, creantur*. Pergamus, *Et innovas faciem terræ.*

——*Et deſolatas gens incolit aurea terras.*

O verba planè aurea: ô regē poëtarum: agis Theologum, dum interpretaris: agis Poëtam; dum fundis iſta mella. Mallem eſſe auctor horum trium carminum, quàm rex Toga-

tulorum.

tulorum. Audiamus jam ſtrepitum verborum *Egliſemmii:*

Aſperſo rediviva tuo ſpiramine ſurgunt,
Squallentiq́; redit facies lætiſſima terræ.

Hæc paraphraſis videtur interpretari Prophetam, de renovatione faciei terræ: quæ ſit quotannis, cùm induit novam quodammodo veſtem, & herbeſcentem diffundit viriditatem, ut ait *Tullius*; quæ, an ſit ad mentem Prophetæ, judicent alii: hoc tamen non duxi prætermittendum, quòd *ſpiramen* vel Dei ſpiritum tanquam liquidum quid foret, vel ut oleum, aſpergi dicat.

VATABLVS.

Erit gloria Iehovæ in ſeculum, & lætabitur Iehova in operibus ſuis.

BVCHANANVS.

Sic eat, & nullo regnet cum fine per ævum
Majeſtas divina, ſuumq́; in ſecula lætus
Servet opus Deus.

EGLISEMMIVS.

Compleat æterno venientia ſecula planſu
Fama Iovæ. Charas, operum monumenta ſuorum,
Delicias rex uſq; vocet. ———

Primo verſu, non illaudata profectò paraphraſi, ſenſum Prophetæ reddit. Conferamus.

Erit gloria Iehovæ in ſeculum.

Compleat æterno venientia ſecula planſu
Fama Iovæ. ———

Secundo verſu, paullò obſcurior eſt, & nemo homo ſic loqueretur.

Lætabitur Iehova in operibus ſuis.

——— *Charas, operum monumenta ſuorum,*
Delicias Rex uſq; vocet. ———

VATABLVS.

Qui aſpicit terram, & tremit: tangit montes, & fumant.

BVCHANANVS.

——— *Ille Deus, quo territa tellus*
Concutiente tremit, montes tangente vaporant,
Fumifera trepidum nebula teſtante pavorem.

EGLISEMMIVS.

——— ———*Cui viſa repentè*
Terra tremit, rupes tacta radice vacillans
Exudat refugos dorſo fumante vapores.

Rurſus bellè incipit, & bellè loquitur. Conferamus cum contextu.

Qui aſpicit terram & tremit.

———*Cui viſa repentè*
Terra tremit. ———

At quæ ſequuntur verba planè tremũt. Cur ais? *tacta radice*. Nihil tale habet Propheta: ſed dicit, *Tangit montes, & fumant.*

Lector amice, peto hîc vehementer attentionem. Hoc verſu Propheta alludit ad montem Sinai, quem deſcribit Moyſes, Exod. 19. his verbis; In cujus verticem deſcendit Dominus & vocavit Moyſem *in cacumen ejus, totius autẽ mons Sinai fumabat, eò quod deſcendiſſet Dominus ſuper eum in igne, & aſcenderet fumus ex eo, quaſi de fornace.* Ergo deſcendit in *verticem* non ad *radicem.*

Annectit,
Exudat refugos dorſo fumante vapores.

Qui ſunt refugi hi vapores? Certum eſt fumos aſcendere, ſcribitque Moyſes, *Et aſcenderat fumus ex eo:* Quomodo ergo refugiunt?

VATABLVS.

Cantabo Iehovæ in vita mea, pſallam Domino meo quamdiu ero.

BVCHANANVS.

Hunc ego, dum vivam, dũ ſpiritus hos regit artus,
Vſq; colam.——————

EGLISEMMIVS.

Carmen erit Deus iſte mihi quoad ultima vitæ
Linea ſuccedat, mihi pars quoad ulla ſuperſtes,
Illi ſacra canam memori præconia cultu.

Videtur *Egliſemmius* extendere ſententiam horum verſuum ad laudes, quæ poſt hanc vitam ab anima ſuperſtite fundentur, quod eſt contra interpretes & mentem Prophetæ.

VATABLVS.

Dulce erit ei eloquium meum, ego lætabor in Iehova.

BVCHANANVS.

——————*Tantùm ille meas faciliſq; bonuſq;*
Accipiat voces: nempe illo oblector in uno.

EGLI-

EGLISEMMIVS.

Dulce melos meditatus ei: lætabor eodem.

Carmen hoc, & humile eſt, & tantum abeſt ab heroici carminis majeſtate, ut oleat ſolutam pueri orationem. Iure merito ſubjungam:

Turpe eſt Doctori cùm culpa redarguit ipſum.

VATABLVS.

Conſumentur peccatores de terra, & impii ultrà ne ſint.

BVCHANANVS.

At verò impietas planè extirpetur ab ima
Radice, & ſcelerum ſtirps nulla repullulet.—

EGLISEMMIVS.

Rapta ſed in nihilum terras gens prava relinquat.

Reliquam verſiculi Prophetæ partem reliquit lectoribus per apoſiopeſin ſupplendam. Expreſſit ornatiſſimus *Buchananus*:

———*Et ſcelerum ſtirps nulla repullulet.*—

VATA-

VATABLVS.

Benedic anima mea Iehovæ. Alleluya.

BVCHANANVS.

———— ———— At nos
Te rerum Deus alme Patrē dominumq́ canemus.

EGLISEMMIVS.

Pange Deo laudes poſitis mens libera curis.

Nihil habetur in textu, quod curæ ſignificent, niſi fortaſſe ſit illud *Alleluya.* Ego certè quidē fateor Hebraicê me minimè eſſe doctum; ſed accepi à præceptoribus *Alleluya* lætitiæ vocabulum eſſe, non curarum. Quoniam puduit tam lætum, tam lautum Pſalmum tam triſti verſu claudere, ſubjeci iterum ultimum *Buchanani* plenum urbis & elegantiarum.

Te rerum Deus alme Patrem Dominūq́ canemus.

FINIS.

GVIL: BARCLAYI

AMOENIORVM ARTIVM ET MEDICINÆ DOCT: IVDICIVM, DE

Iudicio G. EGLISEMMII, quo damnat BVCHANANVM & læſæ Latinitatis, & violatæ poetices.

PRincipiò, præfiſcinè, pronuncio magis eſſe arduum, in *Buchanani* Poëmate invenire verſus non bonos, quàm in *Egliſemmii* non malos. Clara res eſt conſideratè legenti.

Deindè, quæ objicit maximo & clariſſimo Poëtæ, omnia ſunt aut evidenter falſa, aut ridiculè puerilia, aut perperàm intellecta. Sed ordiar altiùs, & quid peccatum ſit, & hîc, & ibi, judicio meo, ſine odio, & ſine amore, palàm proferam. *Egliſemmio*, quaſi Doctori, dabo

dabo primas: *Buchanano* ſecundas, ut tantùm docto. Scriptum ſuum ergo vocat *Duellum*, Anglicè potiùs, quàm Latinè. Nam *Duellum* idem eſt quod bellum: at bellum duarum partium quidem eſt, ſed non duorum ſolùm. Vocaſſem *Certamen* potiùs, quòd inter duos fit frequenter. Crede Maroni:

Et certamen *erat Corydon cum Thyrſide magnũ.*

Epigraphe peccat iterum in *Decertantibus*. Certè non decertat jam Buchananus, niſi fortaſſè cum Orpheo, in campis Elyſiis: ob quod certamen vocat fortè Egliſemmiùs *laſſatos ejus manes*, in Epiſtola ad magnum Regem.

In toto poëmate, tantùm octo ſunt, ſivè verſus, ſivè phraſes, ſecretioris litteraturæ myſtis tolerabiles: ſcilicet,

Ventorum alato peragras ſublimia curru:
Conſpicui nudata levant faſtigia montes:
Per tumidos rivus flectens veſtigia colles:
Sole recens orto latebroſis invia dumis
Antra ſubit: ——————
Innumeras pinnâ fluitantes remige turbas:
Illi ſacra canam memori præconia cultu.

Phraſes,

Cœnacula ponis in undis.
Per tumidos colles.

Solœciſmos, impropriè dicta, mancas paraphraſes, non hærentia membra, obſcura, ſuperflua,

ſlua, notavi *in judicio de Paraphraſi.*

Hic locus cogit contundere manifeſtas calumnias, quibus infamatur nobilis Poëtæ eruditio: Inprimis, inquit *Egliſemmius*:

> Syllabam Grammaticorum omnium regulis longam, hic inſulsè corripuit: nempè ultimam in *denuò*, à nomine puta *de novo* deductam.

Haud dubiè ineptum eſſet contendere cum *Mathematico* de nominum geneſi: ſed de quantitate ſyllabarum, ſoleo, non Genethliacos, ſed Grammaticos conſulere. Inter quos, Victorinus affirmat *denuò* eſſe dactylum. Et quoniam agimus cum Scoto, de Scoti eruditione, non erit abſurdum, teſtem etiam Scotum producere: is eſt, *Sedulius*, locuples admodùm, & religioſus teſtis, qui floruit circa annum quadringenteſimum trigeſimum. Ejus hic verſus eſt:

Vox Domini ſuperextat aquas, vox denuò verbũ.

Ergo Grammatici, & Poëtæ nobis adſunt. Videamus an argumentis vincat. Putat ideò ultimam in *denuò* produci, quia à nomine deducta eſt: quid igitur amodò, ſedulò, mutuò, citò, quorum ultimas licet corripere? An non & ea à nominibus derivantur? Tandem accipiamus legem, quam ipſe tulit: ſint talia longa omnia; cur ille ſuæ legis immemor, corripuit

puit priorem in voce *quoad*, nempe à nomine *quo* deductam? & quod mirandum eſt, à nemine prius correptam?

Secundò ſubjungit *Egliſemmius*:

Solœciſmum turpiter commiſit his verſibus *Buchananus*,

Nevè iterum immiſſa tellus ſtagnaret ab unda:
Limitibus compreſſa ſuis reſonantia plangit
Littora, præſcriptas metuens tranſcendere metas.

Si enim epithetum *compreſſa*, attribuat *telluri*, falſam reddit orationem. Et ut loquitur Scaliger, ſolœciſmus erit in Philoſophia: ſin attribuat, *undæ*, ſolæcon dabit grammatica, ſubjectum & ſubſtantivum collocans in obliquo caſu, epithetum in recto: non licebit ei ſe defendere ſubaudiendo ſubjectum repetitum in recto, ſola enim imperſonalia hoc admittunt.

Exiſtimo eſſe præter officium Medici, morbos orationis ſanare: ſed arbitror eſſe è re literaria, docere orationem vegetam, valentem, & ſatis ſuperque ſanam non ægrotare. Hi verſus *Buchanani*, non vitali ſolùm calore, ſed vivido colore pleni, nihil habent quod jure carpat vel *Invidia*. *Egliſemmius* taxat duo: *Plangit ne ſtagnaret*, & *Ab unda limitibus compreſſa ſuis.*

Hac formula loquuntur excellentiſſimi auctores: Grammatici vocant *Syllepſim caſus*. Linacer ſic definit; *Syllepſis eſt, cum diſſimilibus clauſulis commune aliquid, quod in una ponitur mutatum aliquatenus, in alia deſideratur.* Confer

fer hanc definitionem cum verbis *Buchanani*;
Nevè iterum immiſſa tellus ſtagnaret ab unda,
Limitibus compreſſa ſuis.———

Unda ergo eſt aliquid commune duabus clauſulis, quod priore verſu ponitur, & mutatum aliquatenus, ſcilicet in caſu, ſequenti verſu deſideratur. Satin' clarè? Intellexiſtin' *Egliſemmi?* Quæſo diſce candidè loqui de viris doctis, & modeſtè de mortuis. Auctores Latinæ linguæ non ſemel utũtur ea formula ſermonis: *Cornel. Tacitus*, 2. *Annal. Quem auctorem utriusq; regni, ſi ſperneretur, vindicem metuebat.* Non eſt tibi Dictatori inter Grammaticos, opus, ut arbitror Commentatore. Saluſt. Linguæ latinæ quaſi quidam atavus, De ordinanda Repub. *Ad pecuniam, qua, cuiq; libet, via nititur.* Eutrop. li. 8. *Propterea quòd à Trajano victa Dacia, ex toto orbe Romanorum infinitas eò copias hominũ tranſtulerat.* Lac lacti non eſt ſimilius, atque hæc oratio *Buchanani* verbis. Hîc enim ſubauditur in nominativo, quod antè ponebatur expreſſè in ablativo. Sed pudet repueraſcere. Pergerem ad viriles & robuſtas, ut ſic dicam, objectiones, niſi me paululum moraretur illa regula de *Imperſonalibus*, quam bona fide, nec intelligo, nec lego apud Grammaticos.

Tertiò,

Tertiò, ità inſit *Egliſemmius:*

Carmina ſolutam potiùs orationem quàm Heroici verſus majeſtatem redolentia effudit ibidem: hæc ſcilicet,

Pollenti ſtabilita manu, terra obruta quondam.
Veliferas circumnant puppes, grandia cete
Exultant tot monſtra ingentia, & horrida viſu.

Necnon & iſta:

Te tollente animum ſubitò exanimata recurrunt
In cinerem; inſpirante animum te denuò, ſurgit.

Et illa:

At verò impietas planè extirpetur ab ima
Radice, & ſcelerum ſtirps nulla repullulet, at nos.

Hos verſus ut infelicia lolia, ut ſteriles avenas, ut vitia quædam carminum libens eruncaret; Quos tamen nemo vel mediocriter Poëta, non intuetur ut lilia, non exoſculatur ut roſas. *At ſolutam orationem redolent.* Si vocat ſolutam orationem, carmē grandi, & regio gradu incedens, quanquam ordo grammaticæ compoſitionis non turbetur: ipſe Virgilius ſolutas fudit tales orationes:

O formoſe puer, nimium ne crede colori.
Humida ſolſtitia, atq; hyemes orata ſerenas.
Vix è conſpectu Siculæ telluris in altum
Vela dabant læti. ———

Defatigaret lectorē repetitio mille verſuum, quorum ipſa ſimplicitas, virtus eſt, non vitium. Fortaſſè vocat illam orationem tantùm carmē, quæ

Quæ turbido & temulento paſſu graſſiùs, & ordinem confundit, & rem obſcurat. Qualem orationem Egliſemmii paraphraſis ſuppeditat.

Ambroſio montes irrorant aſtra liquore,
Muneribus ſatiata tuis pecoriq́ue viriſq́ue
Aptas obſequiis, alimentis dulcibus aptas,
Promit humus teneris gemmantes floribus herbas.

Hæc oratio vel Oedipum cruciaret.

Pergit Egliſemmius.

Nec urgebo admodùm carmina quàm proximè ad ridiculam Leoninorum naturam accedentia: quorum medio, & penthemimeri finis reſonat.

Paucis interpoſitis.

Sapiunt hæc fere incultum id ſeculum, quo ſenes, & circulatores rythmicis hexametris unicè delectabantur. Cujuſmodi celebratur illud marmoreæ cathedræ Weſtmonaſterii appenſum.

Ni fallat fatum, Scoti quocunque locatum
Invenient lapidem, regnare tenentur ibidem.

Antagoniſta hic definit Leoninum verſum, & ponit exempla: utrumque malè. Nam qui damnat Buchanani carmina, virtute definitionis, is neceſſariò abſolvit eadem, vi exemplorum. Si, ut cum Philoſophis loquar, eſſentia Leonini verſus conſiſtit in ſono ultimæ ſyllabæ, reiterante quodammodo poſtremam ſyllabam Pentemimeris: certè verſus Leoninos admiſit quoque Virgilius:

Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?
Nuſquam amittebat, oculoſq́; ſub aſtra tenebat.

Iam verò exempla docent contra deſcriptionem, non ultimæ ſyllabæ rationem habendam, ſed penultimæ.

Ni fallat fatum, Scoti quocunq; locatum.

Ad hanc regulam nulla ſunt carmina *Buchanani*. Atque etiam ſi talia carmina ſenum tantùm ſunt, & circulatorum; circulator Ovidius eſt: ſic enim ille in Arte;

Quot cœlum ſtellas, tot habet tua Roma puellas.

Circulator Virgilius eſt, qui 10. Æneid.

I nunc, & verbis virtutem illude ſuperbis.

Quartò, increpat *conjunctiones toties iteratas.* Miror: illæ enim ſunt, ſine quibus poëticum opus ædificari nequit. Ad ornatum aliquando ponuntur, aliquando ut expleant, etiam ſine neceſſitate.

Nam neq; Parnaſſi vobis juga, nam neq; Pindi.
Multa quoque & bello paſſus.———
Atq; hinc atq; illinc humeros ad vulnera durant,
Molemq́; & montes.———

I nunc, ſodes, Virgilium increpa.

Quintò, Eliſiones numerat, nempè, triginta quinque: tot equidem ornamenta, ſine quibus carmina nō parū ſuæ magnitudinis amitterent.

Opponam unum hemiſtichium, adverſus tot teſtes, obtorto collo, huc à te ductos.

Phyllida amo ante alias.———

Vbi quatuor verba, tres Eliſiones.

Sextò *Congeſſit* (inquit Egliſemmius) *omnia ſupplementa miſerè laborantis ingenii, nempè, tum, tantum, ſic, &c.* Nunquam legit Egliſemmius, ut apparet, patrem poëtarum Homerum: in cujus decem verſibus obiter occurrentibus, plures non neceſſariæ particulæ legũtur, quàm in ſexaginta verſibus Buchanani. Architecti, haud dubiè, te præfectum non admittent, immò mittent potiùs in latomias lapidarias; qui parietem ſine calce, ſine cœmento, eodem jure ædificandum cenſeres, quo poëma ſine particulis, quæ tanquam fibræ continent membra orationis, & continuam faciunt ſententiam. Itaque tales voculæ, *non ſunt ſupplementa miſerè laborantis ingenii*, ſed ſigna acerrimi judicii, periti artificis, & indicia perfectiſſimæ orationis.

Septimò, accuſat *nugationes*, & ponit exempla:

Dein rurſus Sole renato.

Inprimis hunc verſum non intelligit: ſermo eſt de feris quæ noctu vagantur; Sole verò

orto, ſeſe recipiunt.

Tum fera prorepit latebris. ———

Quando? Cùm

Per tacitas ſpargis nocturna ſilentia terras.

———*Dein, rurſus, Sole renato*

Abditur occultis prædatrix turba cavernis.

Conſtrue, ſi placet, *Dein Sole renato, prædatrix turba rurſus abditur.* Sed fac dixiſſe, *Rurſus renato Sole.* Quid tum? an non Latinè? an non eleganter dicitur? Sanè, vel decima Muſa Plautus non eſt Latinè locutus: Pænul. Prolog. *Reverte rurſus.* Bacchid. *Rurſum recipere.* Ciſtellar. *Rurſum recurrere.* Petron. Arbiter. *Rurſus me ad bibendum revocavit.* Suet. *Rurſus repetita Bithynia.* Nugari eſt his nugis reſpondere. Academia Pariſienſis, quam judicem elegit, facilè crederet Ellebori jugere inſanabilem eſſe hæc talia seriò dicentem.

Octavò, verba ſunt Egliſemmii, *Reſonantia litterarum finalium in vocibus ſimiliter deſinentibus in a, indigna eſt erudito poëta:*

Tremulâ per ſtagna liquentia caudâ.

Tot monſtra ingentia & horrida viſu.

Non eſt ergo eruditus Ovidius:

Cetera cum charta dextra loquuta mea eſt.

Parce laboranti picta dea læta pharetra.

Vaneſcat culpa culpa repulſa tua.

Et riget amiſſâ ſpina relicta roſâ.
Decepta eſt operâ nulla puella meâ.
Non eſt eruditus Virgilius, qui canit:
Bella, horrida bella.

Nonò, *Integrorum penè verſuum, in aliis auctoribus, & in ipſo alibi poſitorum, mutuatio egeſtatem denotat:* ut horum,
Ætheris æternas rector moliris habenas. Item,
Donec ſera rubens accendat lumina veſper.

Hoc eodem argumento accuſat Homerum, accuſat Virgilium, & pleroſque principes poëtas. Cogor hic calamum abjicere, & ſaniorem precari *Egliſemmio* ſanitatem, ne valetudine abutatur ſcribundis ægris operibus. Ne videar tamen iniquus judex, magnum opus aggrediar, & audebo verſus etiam Buchanani cenſoria virgula notare. Vt ſentiant lectores Egliſemmium præteriiſſe locos, qui præferebãt ſpeciem peccati; animadvertiſſe in innocentes. Pronũciabo ego quidem ſententiam meis verbis, non meam, ſed Momi, qui ſuperſtitioſè curioſus ait tertium verſum ſuperfluum, ex dictionis quaſi impetu, natum.
Ætheris æternas rector moliris habenas.

In judicio noſtro de paraphraſi reſpondimus.

Deinde cùm ſermo habetur de ſententia ejus verſus, *Apparent accinctæ auræ,*

Surgit ille, & ait, Apoſtolum clarè, & ſine dubio verſum illum interpretari de cœleſtibus ſpiritibus, qui ab officio dicuntur Angeli: Cujus interpretationem decet nos Chriſtianos venerari, & ſequi. Non inficior. Poëta tamen ſequutus videtur veterũ Hebræorum ſenſum, qui hunc locum de ventis, & igneis meteoris expoſuerunt. Sed pace tua Mome, verba Prophetæ utramque interpretationem admittunt, & Theodoretus utramque conjunxit, *Qui facis Angelos tuos ſpiritus, & miniſtros tuos ignem urentem*: id eſt, facis ut Angeli miniſtri tui habeant velocitatem ſpirituum, hoc eſt, ventorũ; & efficaciam ignis urentis: atque ita ſint veluti quidam ſpiritus in diſcurrendo, & veluti quidam ignes divini in operando.

THO-

THOMÆ RHÆDO SVO, S. P. D.

CVM induxiſſem animum proferre judicium meum de paraphraſi G. EGLISEMMII, quæ publicè edita circumferebatur: oſtendit mihi quidam ejuſdem Pſalmi paraphraſim tuam; quam cùm etiam cenſorio animo, & exactè legiſſem, arbitratus ſum dignam, quæ videretur ab omnibus, & propter elegantiam carminis, & propter expreſſam Prophetæ mentem non ſemel præ cæteris, & propter antiquitatis, & doctrinæ non obſcura argumenta. Satis ſcio te ſcire quæ dico: ſed ut alii ſciant, promam exempla. Primum ipſum carmen pulchrum eſt, & ſplendet:

Eja age, divinos, mea mens, celebremus honores.

Et illud,

Tu gemmata tibi tendis conopea cœlos.

Et illud,

Penſilibuſq; hærere jubes cœnacula nimbis.

Quid poteſt dici argutiùs iſto?

——— ——— Ne concidat, in ſe
Undiq; nixa cadit. ———

Quod ſequitur non limpidè ſolùm fluit, ſed fluit ex fontibus Philoſophiæ naturalis.

Tu trahis illimes montana ab origine fontes,
Quos pecudes, & prata bibant.

Iam notemus Prophetam duobus verſibus, xiiij. & xv. mentionem *panis* facere. Priore verſu *panem* accipit pro omni cibo: hinc Tremellius vertit, *ut depromant cibum de terra*. Altero verſu, *panem* capit, pro pane propriè dicto, ut opponitur obſonio: ſic hos verſus interpretatur *Theodoretus*, & alii. Vtramque ſententiam exprimis:

Et dulces genus omne cibos. ———

Paulò pòſt:

Et guſtata Ceres feſſos corroborat artus.

Quis

Quis non ſuſpiciet reconditam eruditionem in illo verſu?

Cuiq; piam credit ſobolem crotaliſtria, pinus.

Pia ſoboles, latinè, & propriè dicitur. Et *Crotaliſtria*, convenit ciconiæ tã decorè, ut nihil ſuprà. Et eleganti figura ponitur ſine ſubſtantivo.

Amo hemiſtichium;

——*Lictorq; ſacras ulciſcitur iras.*

Maro videtur dictaſſe tibi *Umbram odoratã.*

Cedrus odorata Libanum quæ protegit umbra.

Qui ipſe *umbram amaraci* vocaverat olim *dulcem.*

Non dicam oppidò quàm intimè penetraveris in ſenſum Prophetæ illo verſu:

Tu ſtata multiplici deſignas tempora Lunâ.

Intueor *aſtriferum* illud *peplum*, admirans elegantiam tranſlationis:

Ut verò aſtrifero texit nox omnia peplo.

His verſibus quot figuræ lucent:

Plena tui tellus, rerum ſator, æquora plena;
Æquora ſquammigerûm domus ingens.——

Servat & tranſlationem, & ſententiam Prophetæ hoc quod ſequitur:

Dũ nova vernat humus, ſubitiſq; arridet alumnis.

Denique viginti aliquot verſibus brevior es utroque paraphraſte. Fateor ſeriò, & bona fide, me non audere per pudorem exprimere laudes, quas ego judico te mereri.

Sed

Sed ne fraudetur Lector tam exquiſitè eleganti carmine, ſubjiciam totum. Quæſo te vel patriæ cauſſa, cui vivimus; ne patiare venam illam tuam exareſcere. Non deeſt argumentum, cui eſt, & materies, & Mæcenas IACOBVS MAGNVS.

Vale.

PSAL-

PSALMI CIV.

PARAPHRASIS THOMÆ RHÆDI.

EIa, age, divinos, mea mens, celebremus honores.
Nulla tuas æquant, Genitor, præconia laudes;
Te tua Majeſtas, te formæ æterna juventa,
Dives inacceſſæ veſtit te purpura lucis.
Tu gemmata tibi tendis conopea cœlos,
Penſilibuſq; hærere jubes cœnacula nimbis.
Tu nubes auriga premis; ventoſq; jugales
Circumagis, vaſtumq; truces per inane fatigas.
Nunciat aura levis tua juſſa; ſed impiger ignis
Exequitur, lictorq; ſacras ulciſcitur iras.
Stat tellus immota loco, ne concidat, in ſe
Undiq; nixa cadit: fuit olim merſa profundo,
Lugubri montes palla cum texit abyſſus.
Sed tua vox disjecit aquas; tonitruq; paventes
Deſiluëre jugis: ſtagnat convallibus humor,
Ima petens: ſpumæ rorantia littora quaſſant;
Ne redeant, terraſq; tegant, hic terminus hæret.
Tu trahis illimes montana ab origine fontes,
Quos pecudes & prata bibant, & ſecla ferarum.

Hic

Hic ubi natales mulcetis carmine ripas,
Et viridi celatis, aves, ſub tegmine nidos.
Quin etiam montes, te dante, è nubibus, almo
Rore madent: te faſſa patrem parit omnia tellus,
Gramina jumentis, ægris mortalibus herbas,
Et dulces genus omne cibos; ut pectore curas
Vina fugent, pinguiq; oleo frons læta niteſcat,
Et guſtata Ceres feſſos corroboret artus.
Te plantante, virent ſylvæ; domus alta volucrū
Cedrus odoratâ Libanum quæ protegit umbrâ:
Cuiq; piam credit ſobolem crotaliſtria, pinus.
Perſultat, duce te, rupes, fraudeſq; ſequentum
Cerva fugit: ducitq; hiſtrix ſub pumice ſomnos.
Tu ſtata multiplici deſignas tempora Lunâ;
Quadrifidumq; rotas Solis decurſibus annum.
Ut verò aſtrifero texit nox omnia peplo
Deſtituunt ſua luſtra feræ: catuliq; Leonum
Te, Deus alme, vagis prædam rugitibus orant.
Mane novum pellit ſaturos, conditq; latebris;
Et vocat è ſtratis avidos ad aratra colonos.
Fervet opus donec jubeat diſcedere veſper.
O decor, ô cunctis lucens ſapientia factis!
Plena tui tellus, rerum ſator, æquora plena:
Æquora ſquāmigerûm dom⁹ ingēs; hoſpita nautis.
Vela tremunt Zephyris: balena è naribus undas
Evomit, & tardo molitur corpore ſaltus.
In te magne pater, quæ ſpirant omnia, ſperant:
Tu tempeſtivam præbes orantibus eſcam.

Te ſpargente legunt: ſatiataq́ divite dextra
Exultant: marcentq́ tuo defecta favore,
In cineres redeunt, vita cùm dulce repoſcis
Depoſitum: juſſuq́ tuo de pulvere ſurgunt.
Tum nova vernat humus, ſubitiſq́ arridet alumnis.
O regnes ſine fine bonus, ſine fine beatus:
Quaq́ creas, ea latus ames: te vaſta minante
Terra tremit; fumoq́ metum juga celſa fatentur.
Tu mihi carmen eris, genitor: tu, ſola voluptas:
Tu deſiderium: rumpet mors unica vocem.
At cadat impietas; imaq́ à ſtirpe reciſa
Areſcat; juſtaq́ levet formidine terras.
Eja, age, divinos, mea mens, celebremus honores.

FINIS.